

Leerlingenstage in het voltijds secundair onderwijs

September 2017

Inhoudsopgave

1.	Kader	4
1.1.	Begripsbepaling	4
1.1.1.	Leerlingenstage	4
1.1.2.	Observatieactiviteiten	4
1.1.3.	Praktijklessen op verplaatsing	4
1.1.4.	Werkplekieren	5
1.1.5.	Extramuros activiteiten	5
1.2.	Regelgeving	5
1.3.	Wie is er bij de stage betrokken?	6
2.	Pedagogische aanpak van de stage	7
2.1.	Wie gaat er op stage?	7
2.2.	Alternerende stage – blokstage	7
2.2.1.	Begrippen alternerende stage en blokstage	7
2.2.2.	Keuze alternerende stage – blokstage	8
2.3.	Stage en convenanten	8
2.4.	Visie en leerlijn stage	8
2.5.	Keuze van de stagegever	9
2.6.	Uitgesloten stagegevers	9
2.7.	Stageactiviteitenlijst	10
2.8.	Kwaliteitsvolle begeleiding van de stagiair	11
2.9.	Checklist kwaliteitsvolle stagebegeleiding	12
2.10.	Extra aandachtspunten bij de organisatie van de stage	16
2.10.1.	“Uren leraar”	16
2.10.2.	De planning van de stageperiodes tijdens het schooljaar	16
2.10.3.	Lesroosters	17
2.10.4.	Vervangingen	17
3.	Organisatie van de stage	18
3.1.	Volume	18
3.1.1.	Algemeen principe	18
3.1.2.	Wettelijke beperkingen op het volume	20
3.2.	Periode van de stage	21
3.2.1.	Tijdstip	21
3.2.2.	Wettelijke beperkingen op het tijdstip	21
3.3.	Inhaalstage	23
3.3.2.	Deliberatie	24
3.4.	Geen of onvoldoende stageplaatsen	24
3.5.	Activiteiten tijdens de stage	24
3.5.1.	Link met het leerplan	24
3.5.2.	Verboden activiteiten	25
3.6.	Inhaallessen	26
3.7.	Stagebegeleiding in de opdracht van de leraar	27
3.7.1.	Stagebegeleider	27
3.7.2.	Uren stagebegeleiding	28
3.7.3.	Leraren zonder lesopdracht tijdens de stage	28

3.8.	Wie zorgt voor wat?	29
3.8.1.	Het gezondheidstoezicht	29
3.8.2.	Werkkledij en persoonlijke beschermingsmiddelen	29
4.	Administratieve documenten	30
4.1.	Algemeen stagedossier	30
4.2.	Individueel stagedossier	31
4.2.1.	De individuele steekkaart	31
4.2.2.	De stageovereenkomst	31
4.2.3.	Indien van toepassing formulier voor de gezondheidsbeoordeling	33
4.2.4.	De evaluatiedocumenten	33
4.2.5.	De briefwisseling over de betrokken stagiair	33
4.3.	Registratiedocument	33
5.	Gezondheidstoezicht	34
6.	Aansprakelijkheid	35
6.1.	Aansprakelijkheden voor leerlingenstage	35
6.1.1.	Aansprakelijkheid voor schade die door de stagiair veroorzaakt wordt	35
6.1.2.	Lichamelijk stelsel van de stagiair	36
7.	Financiële aspecten	37
7.1.	Stagiair	37
7.1.1.	Bezoldiging	37
7.1.2.	Onkosten	37
7.2.	Stagebegeleider	37
7.3.	School	38
8.	Evaluatie van de stagiair	39
8.1.	Hoe evalueren?	39
8.2.	Wat evalueren?	39
8.3.	Rapporteren van de stage	40
8.4.	Stage als element in de delibererende klassenraad	40
9.	Jaarlijkse reflectie over de organisatie van de stage	41
10.	Aandachtspunten voor de stagegever	42
10.1.	Onthaal	42
10.2.	Sociale documenten	42
10.3.	Arbeidsreglement	43
10.4.	Collectieve arbeidsovereenkomsten en paritaire comités	43

1. Kader

1.1. Begripsbepaling

De laatste jaren zijn er heel wat inspanningen geleverd om onderwijs en arbeidsmarkt beter op elkaar af te stemmen. Meerdere methodieken bieden scholen kansen om de leerlingen in contact te brengen met de arbeidsomgeving. Stage, praktijklessen op verplaatsing en observatieactiviteiten zijn de meest voor de hand liggende mogelijkheden.

Bij de organisatie van deze methodieken dienen scholen rekening te houden met zowel de onderwijsregelgeving, de welzijnswetgeving als de arbeidswetgeving. Belangrijk hierbij is het gegeven dat de welzijnswetgeving en de arbeidsregelgeving tot de federale materie behoren. In de omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4"¹ worden stage, praktijklessen op verplaatsing en observatieactiviteiten omschreven en wordt ingegaan op de (organisatorische) verplichtingen en de aansprakelijkheid van de verschillende actoren. Aangezien de omzendbrief SO/2015/01 informatief van aard is, treedt deze in geen geval in de plaats van de federale wetgeving. Kortom, de omzendbrief SO/2015/01 dient samen gelezen te worden met de welzijnswetgeving en arbeidswetgeving.

1.1.1. Leerlingenstage

Een stage is een begeleid leerproces dat gekoppeld is aan het realiseren van leerplandoelstellingen². Kenmerkend voor een stage is dat:

- de stage plaatsvindt buiten een vestigingsplaats van de school³;
- het leerproces plaatsvindt in een reële arbeidsomgeving;
- deze gebeurt onder het gezag van een werkgever;
- het leerproces plaatsvindt onder gelijkaardige omstandigheden als de reguliere werknemers van die werkgever;
- er effectieve arbeid verricht wordt;
- het de bedoeling is beroepservaring op te doen⁴.

1.1.2. Observatieactiviteiten

Bij observatieactiviteiten observeren de leerlingen, al dan niet in groep, het bedrijfsgebeuren. Kenmerkend voor de observatieactiviteiten is dat de leerlingen niet deelnemen aan de bedrijfsactiviteit, maar zich beperken tot observeren.

1.1.3. Praktijklessen op verplaatsing

Bij praktijklessen op verplaatsing maken onderwijsinstellingen gebruik van lokalen, apparatuur, materialen ... van een andere opleidingsinstelling (bijv. VDAB, RTC, lasschool ...) of van een bedrijf om praktijklessen te geven. Deze lessen kunnen gegeven worden door de vakleerkracht van de onderwijsinstelling, een instructeur van een opleidingsinstelling of beide samen.

¹ De omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4" vervangt de omzendbrief SO/2002/09 "Leerlingenstages in het voltijds secundair onderwijs".

² Indien een leerlingenstage binnen de vrije ruimte wordt ingericht, wordt de stage niet noodzakelijk aan een leerplan en leerplandoelstellingen gekoppeld. De school kan een eigen invulling voorzien.

³ Tenzij de stagegever een activiteit laat doorgaan op een vestigingsplaats van de school en de leerling onder het gezag staat van de stagegever

⁴ Codex SO, art. 3, 17°/2 en Koninklijk Besluit van 21 september 2004

De leerlingen verrichten dus arbeid. In tegenstelling tot de leerlingenstage gaan zij niet aan de slag in gelijkaardige omstandigheden als de werknemers van de opleidingsinstelling of bedrijf. Bovendien is er geen interactie met de werknemers ter plaatse, tenzij met de instructeur.

Indien praktijklessen niet doorgaan in de eigen maar in een andere school, dan spreekt men niet van praktijklessen op verplaatsing. Er zijn wel procedurele gevolgen voor⁵.

1.1.4. Werkplekieren

Binnen de omzendbrief SO/2015/01⁶ wordt het begrip 'werkplekieren' niet meer gehanteerd. Binnen het gewoon voltijds secundair onderwijs en BuSO OV4 dient het begrip 'werkplekieren' beschouwd te worden als een onderwijskundig begrip dat als volgt gedefinieerd wordt: "het aanleren van algemene en beroepscompetenties in een werksituatie die ook een leersituatie is". Of een bepaalde activiteit met de leerlingen nu al dan niet werkplekieren is, heeft geen juridische gevolgen.

1.1.5. Extramuros activiteiten

Met extramuros activiteiten worden alle onderwijsactiviteiten bedoeld die plaatsvinden buiten een vestigingsplaats van de school waar de leerling is ingeschreven. Extramuros activiteiten kunnen in twee categorieën worden onderverdeeld. Enerzijds kan het gaan om observatieactiviteiten en om lessen in een andere school of vormingsinstelling. Anderzijds zijn extramuros activiteiten ook alle binnenlandse of buitenlandse schooluitstappen of daaraan verwante activiteiten.⁷

1.2. Regelgeving⁸

De specifieke regelgeving met betrekking tot de leerlingenstages (in het voltijds secundair onderwijs) is terug te vinden in de omzendbrief **SO/2015/01**, Leerlingenstages in het voltijds secundair onderwijs.⁹

Andere relevante regelgeving is, onder meer, terug te vinden in:

- a. omzendbrief SO 74, Organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs
- b. omzendbrief SO 64, Structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs
- c. omzendbrief SO 55, Ambt van directeur en pakket "uren-leraar" in het voltijds secundair onderwijs
- d. Koninklijk Besluit van 21/09/2004 betreffende de bescherming van stagiairs, gewijzigd op 30 september 2005
- e. Koninklijk Besluit van 03/05/1999 betreffende de bescherming van jongeren op het werk, gewijzigd op 3 mei 2003
- f. Koninklijk Besluit van 06 /02/2006 betreffende de toelating om stagiairs in een vermakelijkheidsbedrijf (PC 304) tewerk te stellen, 's nachts en / of op zondag
- g. Koninklijk Besluit van 02 /06/2006 betreffende de wijziging van het Koninklijk Besluit van 21/09/2004

⁵ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4SO/2015/01", paragraaf 3.1.3 "Onderwijsreglementering voor praktijklessen op verplaatsing".

⁶ Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4

⁷ Omzendbrief SO/2004/06 "Extramuros activiteiten in het secundair onderwijs".

⁸ Gezien de frequente wijzigingen in de regelgeving is het aangewezen dat op school / scholengemeenschap iemand verantwoordelijk is voor de opvolging, de communicatie en de implementatie van de meest recente regelgeving.

⁹ Voor leerlingenstages in het buitengewoon secundair onderwijs is de omzendbrief SO/2016/01

"Leerlingenstages, sociaal-maatschappelijke trainingen, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het buitengewoon secundair onderwijs van opleidingsvorm 1, 2 en 3" van toepassing. Voor het deeltijds onderwijs is de omzendbrief SO/2008/08 "Stelsel van leren en werken" van kracht.

- h. Koninklijk Besluit van 01/07/2006 tot uitvoering van art. 6,8° van de wetten betreffende schadeloosstelling voor beroepsziekten
- i. Koninklijk Besluit van 13/06/2007 betreffende de uitbreiding van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 voor stagiairs

Alle extramuros activiteiten vallen onder de regelgeving van omzendbrief SO/2004/06 “Extramuros activiteiten in het secundair onderwijs”.

1.3. Wie is er bij de stage betrokken?¹⁰

De **leerling-stagiair** is de leerling die stage doet.¹¹¹²

De **stagegever** is de organisatie of de zaakvoerder van een eenmanszaak die zich engageert voor de stage van de leerling. Die stagegever kan zich zowel in de profit- als in de non-profit sector situeren. De voorwaarde is wel dat het een organisatie is die of een sociale bijdrage voor zelfstandige arbeid betaalt of ten minste één werknemer tewerkstelt waarvoor een werkgeversbijdrage wordt betaald (of beiden).

De **stagementor** is de zaakvoerder of het personeelslid van de organisatie die stage voorziet (stagegever) en belast is met de begeleiding van de stagiair op de werkvloer.

De **stagebegeleider** is de leraar¹³ van de school die belast is met de pedagogische begeleiding en opvolging van de leerling voor, tijdens en na de stage en die daar uren stagebegeleiding voor gekregen heeft.

Het begrip **stagecoördinator** komt niet voor in de omzendbrief en deze functie is dus niet verplicht. Mocht de school een stagecoördinator aanduiden, dan kan hij/zij in overleg met de stagebegeleiders, instaan voor de overkoepelende administratieve en organisatorische aspecten van de leerlingenstages.

¹⁰ Voor een volledige omschrijving van de betrokken personen, zie omzendbrief SO/2015/01 “Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4”.

¹¹ Om de leesbaarheid van de tekst te verhogen, wordt in deze tekst de “leerling-stagiair” steeds aangeduid als “**stagiair**”.

¹² Indien de stagiair minderjarig is, zijn ook de ouders van de stagiair betrokken partij.

¹³ De regelgeving legt op dat de stagebegeleiding dient te gebeuren door een leraar. Een TA / TAC kan, binnen de opdracht van TA / TAC, nooit aangesteld worden als stagebegeleider. Uiteraard is dit wel mogelijk indien de TA/TAC een gedeelde opdracht leraar – TA/TAC heeft. De TA / TAC kan wel de rol van stagecoördinator opnemen.

2. Pedagogische aanpak van de stage

2.1. Wie gaat er op stage?

Leerlingen van studierichtingen waarin het leerplan stage voorziet (en aldus de lessentabel uren stage oplegt), zijn **verplicht** om op stage te gaan.

Alle andere leerlingen **kunnen** vanaf de tweede graad op stage gaan.¹⁴

Gezien leerlingen over voldoende competenties dienen te beschikken om op stage te kunnen gaan, is het aangewezen om leerlingen niet te snel op stage te sturen. Het is wel aangewezen leerlingen vroeg in contact te brengen met reële arbeidssituaties via extramuros activiteiten (zie 'leerlijn stage' verder in deze brochure).

2.2. Alternerende stage – blokstage

2.2.1. Begrippen alternerende stage en blokstage

Een **alternerende** stage wordt georganiseerd op vaste, terugkerende tijdstippen en wordt gespreid over het ganse schooljaar of over een deel van het schooljaar (een semester, een trimester...), bijvoorbeeld 1 dag per week. Kenmerkend voor een alternerende stage is dat de leerling stage **afwisselt** met les op school binnen dezelfde lesweek.

Het is sterk aanbevolen dat de stage een volledige dag omvat zodat de leerling op een optimale manier in het arbeidsproces¹⁵ wordt betrokken. De school kan, indien er minder dan acht lessen stage per week ter beschikking zijn en ze toch kiest voor een alternerende stage, een kwaliteitsvolle invulling van de stage mogelijk maken door bijvoorbeeld de stage een volledige dag te organiseren op tweewekelijkse basis, een volledige dag per week gedurende een deel van het schooljaar... (zie 'Organisatie').

De **blokstage** is een leerlingenstage die, per stageperiode, over een **ononderbroken** periode van één of meerdere weken loopt, eventueel meermaals per schooljaar.

¹⁴ Zie <http://meta.fgov.be/defaultTab.aspx?id=400> (30 juni 2017) "Statuut leerling stagiair" en SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4". Leerlingenstages in de eerste graad van de eenheidsstructuur van het voltijds secundair onderwijs zijn verboden. Vanaf het schooljaar 2010-2011 zijn leerlingenstages ook toegelaten in de tweede graad, voor zover de leerling de leeftijd van 15 jaar heeft bereikt én niet meer voltijds leerplichtig is (dus een dubbele voorwaarde). De leerplicht is voltijds totdat de leeftijd van 15 jaar is bereikt en omvat ten hoogste 7 jaren lager onderwijs en ten minste de eerste 2 leerjaren van het secundair onderwijs met volledig leerplan (het is niet nodig dat men slaagt). In geen geval duurt de voltijdse leerplicht voort na 16 jaar.

¹⁵ Indien de school toch opteert om leerlingen een halve dag op stage te sturen, moet ze er rekening mee houden dat de combinatie van een halve lesdag met een halve dag stage tijdens de schooluren, slechts verantwoord is indien de verplaatsing school - stageplaats niet tijdrovend is, zodat het normale verloop van de lessen en de stage niet in het gedrang komt.

2.2.2. Keuze alternerende stage – blokstage

Volgens de regelgeving kunnen leerlingstages zowel georganiseerd worden onder de vorm van alternerende stages als van blokstages. Toch zijn er argumenten die er voor pleiten om te evolueren richting blokstages:

- Uit talrijke **sectorconvenanten** zijn de meeste sectoren vragende partij naar blokstages.
- Ook vanuit **pedagogisch – didactisch** standpunt zijn blokstages aan te bevelen. Blokstages garanderen immers een meer kwaliteitsvolle invulling doordat leerlingen een volledig arbeidsproces doorlopen waarmee wordt vermeden dat leerlingen enkel repetitieve of eenzijdige taken krijgen. We adviseren om de stage via een leerlijn richting blokstage te laten evolueren (zie 2.4). Het aspect continuïteit speelt een belangrijke rol in het arbeidsproces.
- De leerlingen krijgen via een blokstage eveneens een beter zicht op wat werken in een bepaalde sector betekent en krijgen zo een realistischer én vollediger beeld van de mogelijke **jobinvulling**.
- In een blokstage worden de leerlingen tot slot ten volle geïntegreerd in het verloop van het arbeidsproces wat resulteert in een verhoogde **betrokkenheid** en interesse van de leerling.

Binnen een leerlijn stage is het, in bepaalde studierichtingen, mogelijk dat alternerende stages worden opgenomen als voorbereiding op blokstages. Een combinatie van een blokstage met een alternerende stage is ook steeds mogelijk. Alles hangt af van de visie op stage en de opbouw van de leerlijn stage van de school.

2.3. Stage en convenanten

In sommige convenanten worden extra **voorwaarden** met betrekking tot de stage, bovenop de voorwaarden die vermeld zijn in het leerplan, opgelegd. Deze voorwaarden kunnen betrekking hebben op de keuze blokstage – alternerende stage, de minimumduur van de stage, keuze van de stagebedrijven uit deze bedrijven die tot het paritair comité behoren ... Het is aan de school om autonoom te bepalen of deze bijkomende voorwaarden opwegen tegen de voordelen die de school of de leerlingen verkrijgen door aan het convenant deel te nemen.

2.4. Visie en leerlijn stage

De school dient, vertrekkende vanuit een visie waarbij een zinvolle invulling van de stage centraal staat, een leerlijn rond stage uit te werken voor elke studierichting / elk studiegebied. Dit gebeurt via een **graduele opbouw** die bij voorkeur vertrekt vanuit observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing (voornamelijk in de tweede graad en in het begin van de derde graad) en eindigt met (blok)stage in derde graad.

Bij het uitwerken van de leerlijn stage is het belangrijk om de leerling (in de mate van het mogelijke) maximaal in contact te brengen met de brede waaier aan **beroepsmogelijkheden** binnen het gekozen beroepenveld / de sector zodat de leerling een gefundeerde studiekeuze in het specialisatiejaar, het vervolgonderwijs of op de arbeidsmarkt kan maken.

De keuze tussen een **alternerende** stage en een **blokstage** maakt essentieel deel uit van de leerlijn stage. Zo is de eventuele keuze voor een alternerende stage in het vijfde jaar te verantwoorden wanneer dit gebeurt als kennismaking met het arbeidsproces en met het oog op het inoefenen van deeltaken. Om echter zicht te krijgen op het ganse arbeidsproces en hiervan volledig deel uit te maken, ligt de keuze voor een blokstage vanaf het einde van het vijfde jaar / het begin van het zesde jaar voor de hand (zie 'Alternerende stage – blokstage').

Het is aangewezen om de leerlingen niet te vroeg in hun schoolloopbaan op stage te sturen en de **stageperiodes** doordacht te plannen. Een doordachte en graduele planning verhoogt de kansen op succeservaringen en een optimale ontplooiing van de competenties van de leerling. Zo kan men zich bijvoorbeeld de vraag stellen of leerlingen in een tweede graad of bij aanvang van de derde graad reeds

voldoende competent zijn om de stage aan te vatten. Het is immers perfect mogelijk om leerlingen in het eerste leerjaar van de derde graad pas op stage te sturen vanaf de maand november of nog later (zie 'Organisatie').

Bij het uitschrijven van een visie op stage en een leerlijn van de tweede naar de derde graad (inclusief 7 BSO / Se-n-Se) zijn de volgende **elementen** cruciaal:

- de opbouw van observatieactiviteiten, praktijklessen op verplaatsing ... naar een (blok)stage;
- een doordachte planning en spreiding van de stageperiodes in functie van de studierichting;
- de duur van de stageperiodes;
- de aard van de stageactiviteiten (de moeilijkheidsgraad van de stageactiviteiten, de mate van zelfstandigheid van de leerlingen tijdens de stageactiviteiten ...);
- de criteria voor een kwaliteitsvolle stageplaats;
- een visie op een kwaliteitsvolle invulling van de stagebegeleiding;
- de evaluatie en het gewicht van de stage binnen de opleiding.

2.5. Keuze van de stagegever¹⁶

Centraal in de keuze van de stagegever staat de vraag of de vooropgestelde doelstellingen uit het **leerplan** kwaliteitsvol kunnen gerealiseerd worden. Dit element bepaalt in eerste instantie of het bedrijf/de organisatie in aanmerking kan komen als stagegever of niet.

Daarnaast is de kwaliteit van de **begeleiding** die de leerling krijgt van de stagementor een doorslaggevend element om te bepalen of de stagegever / stageplaats geschikt is.

Vervolgens maakt de keuze van de stagegever / stageplaats deel uit van de **leerlijn** die de school opbouwt voor stage.

Het is eveneens belangrijk dat de school rekening houdt met de **eigenheid** van de leerling (persoonlijkheid, verworven competenties ...) om na te gaan of de stagegever / stageplaats voor deze leerling geschikt is of niet.

Elementen als uurregeling, persoonlijke voorkeuren, afstand ... zijn ondergeschikt aan de bovenstaande criteria.

2.6. Uitgesloten stagegevers

Een secundaire school kan nooit als stagegever optreden voor een leerling van een andere secundaire school. Een uitzondering hierop zijn de scholen voor buitengewoon secundair onderwijs OV1, OV2 en OV3, waar in uitzonderlijke situaties wel stage kan worden gelopen. In dit geval zal de school moeten kunnen aantonen dat het niet of ontoereikend vinden van stageplaatsen buiten het buitengewoon secundair onderwijs het gevolg is van overmacht. Dit betekent dat stage in BuSO OV1, OV2 en OV3 een zeer uitzonderlijk karakter moet hebben en dat het niet structureel verankerd mag worden in de organisatie van stage.

¹⁶ Ongeacht wie (de school of de leerling) een voorstel voor een stageplaats doet, het blijft de verantwoordelijkheid van de school om te bepalen of de stageplaats geschikt is en te beslissen of de stage daar kan doorgaan of niet.

Om belangenvermenging te vermijden, verbiedt de regelgeving stage¹⁷:

- in organisaties uitgebaat of beheerd door een persoon die ook lid is van het bestuurs- of onderwijzend personeel van de school van de stagiair;
- ten huize van leden van het bestuurs- of onderwijzend personeel van de school van de stagiair, van hun partners of van hun bloed- en aanverwanten tot en met de tweede graad;
- in een organisatie uitgebaat of beheerd door de wettige vertegenwoordigers (bijv. ouders, voogd) van de stagiair of door bloed- of aanverwanten van de stagiair tot en met de tweede graad. Uitzondering hierop zijn studierichtingen binnen het studiegebied land- en tuinbouw en de studierichtingen vrachtwagenchauffeur en bijzonder transport, omwille van de specificiteit van de sector. De school zal in deze gevallen zelf bepalen of de organisatie van een deel van de stage in het familiebedrijf opportuun is.

2.7. Stageactiviteitenlijst

De regelgeving voorziet dat de school een **stageactiviteitenlijst** opstelt. Een stageactiviteitenlijst is een onderdeel van de stageovereenkomst. Het is een opsomming van de geplande stageactiviteiten en wordt gezamenlijk opgesteld door de stagebegeleider en de stagementor. Hierbij moet men rekening houden met zowel de reeds verworven competenties als met de fysische en psychische maturiteit van de leerling¹⁸.

Voor het opstellen van de stageactiviteitenlijst vertrekt de stagebegeleider vanuit het **leerplan**¹⁹. Hierbij zijn drie scenario's mogelijk:

- Er is een **apart** leerplan voor stage dat bepaalt **welke doelstellingen** moeten gerealiseerd worden op de stageplaats.
- Er is een **apart** leerplan voor stage dat een **keuze** biedt aan doelstellingen die gerealiseerd kunnen worden op de stageplaats.
- Er is een **geïntegreerd** leerplan waarbij de vakgroep bepaalt welke doelstellingen op de stageplaats en / of welke doelstellingen in klasverband gerealiseerd worden.

In het eerste scenario moet(en) de stageactiviteitenlijst(en) van de verschillende stageperiodes (gedurende de gehele graad) alle doelstellingen van het leerplan in voldoende mate dekken.

In het tweede en derde scenario wordt vooraf door de stagebegeleider, in overleg met de vakgroep, bepaald welke doelstellingen in aanmerking komen om op de stageplaats te realiseren.

In overleg met de stagementor wordt vervolgens afgetoetst welke stageactiviteiten op deze stageplaats kunnen uitgevoerd worden om de vooropgestelde doelstellingen te realiseren. Deze afspraken worden schriftelijk vastgelegd in een **stageactiviteitenlijst**²⁰.

¹⁷ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.1.1. Onderwijsreglementering voor leerlingenstages.

¹⁸ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.1.1. Onderwijsreglementering voor leerlingenstages.

¹⁹ Indien de stage binnen de vrije ruimte valt en er geen leerplan voorzien is, zal de vakgroep de doelstellingen en de daaruit volgende activiteiten bepalen die tijdens de stage aan bod kunnen komen, rekening houdend met de visie van de school op stage en de opgestelde leerlijn stage.

²⁰ De stageactiviteitenlijst is een onderdeel van de stageovereenkomst.

Vervolgens wordt de stageactiviteitenlijst met de leerling, voorafgaand aan de stageperiode, besproken. Rekening houdend met de verworven competenties van de leerling, bijvoorbeeld op basis van eerdere stages en de fysieke en psychische maturiteit van de leerling wordt de stageactiviteitenlijst verder **geïndividualiseerd**.

Uiteraard wordt tijdens de stage **aangevinkt** welke activiteiten effectief aan bod zijn gekomen en welke besluiten hieruit getrokken kunnen worden. Deze vaststellingen worden meegenomen naar een volgende stageperiode en worden gebruikt bij het opstellen van een volgende stageactiviteitenlijst.

2.8. Kwaliteitsvolle begeleiding van de stagiair

Een kwaliteitsvolle stagebegeleiding heeft als doel de stagiair zoveel mogelijk kansen en mogelijkheden te bieden gedurende het leerproces in de loop van de stage. De omzendbrief²¹ acht in het kader van een efficiënte en adequate stagebegeleiding volgende zaken noodzakelijk²²:

- “Een degelijke stage vereist een adequate stagebegeleiding door de school op de stageplaats (dus niet op afstand)”: dit betekent dat de stagebegeleider op geregelde tijdstippen de stagiair bezoekt. Naast effectieve bezoeken door de stagebegeleider is er ook regelmatig overleg tussen de verschillende partijen (leerling-mentor-stagebegeleider) en moet er de nodige flexibiliteit aan de dag gelegd kunnen worden in functie van het leerproces van de leerling;
- “Bij de vastlegging van het organisatiemodel van het nieuwe schooljaar, zal het schoolbestuur hier terdege rekening mee houden. Het inrichten van stages in vakantieperiodes is dan ook pas zinvol indien niet gehypothekeerd door de van kracht zijnde vakantieregeling voor het personeel van de school”: de school zal aldus een adequate stagebegeleiding in haar jaarorganisatie moeten inplannen/voorzien;
- “Een efficiënte stagebegeleiding vergt op zijn beurt dat er een voldoende en redelijk aantal uren-leraar wordt aan besteed. Leerlingenstages kunnen onder geen beding een alibi vormen voor besparing bij aanwending van het urenpakket”: dit betekent dat de stagebegeleider voldoende middelen (uren-leraar) moet krijgen om zijn/haar leerlingen kwaliteitsvol te begeleiden. Zoals de regelgeving zegt, kunnen stages met de daarbij horende stagebegeleiding geen reden zijn om te besparen op het urenpakket van de school;
- “Het is niet toegelaten om stagebegeleidende opdrachten onbezoldigd te laten uitvoeren”;
- Tot slot stipuleert de omzendbrief dat er steeds een verantwoordelijke van de school bereikbaar moet zijn wanneer de leerling aanwezig is op de stageplek of op weg is naar/van de stageplek. Bovendien adviseren we ten eerste dat de stagementor op de werkvloer aanwezig is gedurende de stageperiode;

Ten behoeve van een kwaliteitsvolle stagebegeleiding is het belangrijk dat er steeds een duidelijke communicatie tussen alle partijen op alle momenten (voorafgaand, tijdens en na afloop van de stageperiode) wordt nagestreefd en er een goede opvolging is van de gemaakte afspraken door de leerling, het bedrijf en de school. Vanuit het GO! reiken we een ondersteunende checklist aan die de stappen en criteria formuleert opdat een kwaliteitsvolle stagebegeleiding voorzien kan worden.

²¹ SO/2015/01 “Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4”

²² SO/2015/01 “Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4”, paragraaf 1.

2.9. Checklist kwaliteitsvolle stagebegeleiding

De begeleiding van de stagiair kan schematisch als volgt worden weergegeven:

Voorafgaand aan de stage	
De stagebegeleider (in samenspraak met de vakgroep)	De stagementor
1. Voorbereidende activiteiten	
<p>Bereidt de leerlingen op diverse vlakken voor op hun stage:</p> <ul style="list-style-type: none"> – op inhoudelijk vlak door bijvoorbeeld het aanleren van bepaalde vaardigheden ...; – op vlak van (arbeids)attitudes door bijvoorbeeld aandacht te schenken aan veiligheid, stiptheid ...; – op vlak van de te volgen procedures door de leerlingen bijvoorbeeld te informeren wat ze moeten doen bij eventuele ziekte ...; – op vlak van administratieve verplichtingen door bijvoorbeeld duidelijke richtlijnen te geven rond bijvoorbeeld de stageovereenkomst 	
2 Screening stageplaatsen	
<p>De school moet als eindverantwoordelijke ervoor zorgen dat alle leerlingen op stage gaan. De school moet dus zorgen voor stageplaatsen. De leerlingen mogen stageplaatsen aanbrengen/voorstellen maar het is de school die na analyse de stageplaats toekent. Hiertoe onderneemt men de volgende stappen:</p>	
2.1 Leerplangerichtheid	
<p>Bezoekt de stageplaats en geeft de stagementor een correct beeld van de verwachtingen met betrekking tot de stage.</p>	
<p>Bepaalt samen met de stagementor – op basis van het leerplan – welke stageactiviteiten uitgevoerd kunnen worden in een bepaalde stageperiode.</p>	
	<p>Overhandigt de werkpostfiche en de risicoanalyse van de stageplaats aan de stagebegeleider.</p>
<p>Individualiseert de stageactiviteitenlijst per leerling.</p>	

	Bevestigt de stageactiviteiten.
2.2 Veiligheid	
Gaat na of de stageplaats voldoende veiligheidswaarborgen biedt. De school kan indien nodig beroep doen op de preventieadviseur van de scholengroep.	
2.3 Begeleiding van de leerling	
Samen bepaalt men hoe de stagementor de introductie en het onthaal van de stagiair organiseert. Daarnaast wordt de rol van zowel de stagementor als van de stagebegeleider besproken en vastgelegd.	
3. Opstellen stageovereenkomst	
Als het bedrijf aan alle voorwaarden voldoet en iedereen akkoord is om samen te werken, dient het contract opgesteld te worden. Dit moet voor aanvang van de stage opgesteld en ondertekend zijn door alle partijen. Een leerling zonder geldig contract kan niet starten met de stage.	
4. Plannen stagebegeleidingsbezoeken	
De bedoeling van deze planning is te bewaken dat alle leerlingen op regelmatige tijdstippen bezocht worden.	

Tijdens de stage	
De stagebegeleider (in samenspraak met de vakgroep)	De stagementor
1. Onthaal	
	De stagementor onthaalt de leerling bij het begin van de stage, geeft een introductie over de werking op de stageplaats en zorgt ervoor dat de stagiair zich welkom en veilig voelt.
2. Aanspreekpunt	
Is het aanspreekpunt van de school voor de stagiair en de stagementor.	Is het aanspreekpunt van de stageplaats voor de stagiair en de stagebegeleider (en voor eventuele andere collega's op de stageplaats).
3. Begeleiding van de leerlingen	
<p>De stagebegeleider:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bezoekt regelmatig de stagiair en de stagementor op de stageplaats; – maakt voldoende tijd vrij om met de stagiair en de stagementor het leerproces van de stagiair te volgen, de stagiair te begeleiden en hem feedback te geven; – leidt de tussentijdse evaluatiegesprekken met de stagementor en de stagiair; – rapporteert vorderingen en signaleert vroegtijdig knelpunten m.b.t. de stage aan de vakgroep, de klassenraad, de TAC, de directeur, ...; – zorgt indien nodig voor extra pedagogisch-didactische ondersteuning en gepaste remediëring; – leidt het evaluatiegesprek met de stagementor en de stagiair; – is tijdens het ganse proces verantwoordelijk voor de evaluatie van de stagiair; – is verantwoordelijk voor de rapportering aan de leerling en zijn ouders. 	<p>De stagementor:</p> <ul style="list-style-type: none"> – maakt voldoende tijd vrij om de stagiair effectief ter plaatse te begeleiden en hem feedback te geven; – neemt deel aan de tussentijdse evaluatiegesprekken met de stagebegeleider en de stagiair. – rapporteert vorderingen en signaleert vroegtijdig knelpunten m.b.t. de stage aan de stagebegeleider en de stagiair; – geeft feedback en neemt deel aan het eindevaluatiegesprek; – adviseert de stagebegeleider m.b.t. de evaluatie van de stagiair.
4. Opvolging van de stageactiviteitenlijst	
Tijdens de stage wordt nagegaan in welke mate de activiteitenlijst wordt nageleefd. Deze activiteitenlijst wordt meegenomen bij de tussentijdse en eindevaluatie.	

Na de stage	
De stagebegeleider (in samenspraak met de vakgroep)	De stagementor
1. Reflectie en bijsturing	
De stagebegeleider begeleidt het <u>reflecteren</u> over de afgelopen stageperiode, over de vorderingen in het leerproces, over het vervolgtraject	
<u>Knelpunten</u> op stage of aspecten waar nog meer oefening voor noodzakelijk is, dienen meegenomen te worden naar de lessen zodat de leerling in een volgende stageperiode hier verder in staat.	
In functie van de resultaten van de afgelopen stageperiode en de vorderingen op school dient er gekeken en bepaald te worden in welke context/bedrijf deze leerling het beste zijn <u>volgende stageperiode</u> loopt.	
Vanuit een interne kwaliteitszorg is het belangrijk dat de school jaarlijks stilstaat bij en reflecteert over hoe de stage werd georganiseerd en eventueel dient bijgestuurd te worden.	

2.10. Extra aandachtspunten bij de organisatie van de stage

2.10.1. “Uren leraar”

Om een adequate stagebegeleiding te waarborgen moet **de leraar** voldoende uren stagebegeleiding krijgen om zijn taak hierin kwaliteitsvol op te nemen. Volgende factoren spelen hierbij een rol:

- het aantal leerlingen dat begeleid moet worden;
- de opgebouwde competenties door de leerlingen (bijv. leerlingen van het 5de jaar vragen doorgaans een intensievere begeleiding dan leerlingen van het 7de specialisatiejaar);
- de leerlingenkenmerken;
- de verplaatsingstijd tot de stageplaatsen;
- de begeleidingstijd ter plaatse;
- het aantal leerlingen op 1 stageplaats;

2.10.2. De planning van de stageperiodes tijdens het schooljaar

Het moment waarop de stage doorgaat, heeft ook een impact op de kwaliteit van de stage. Zowel op pedagogisch als op organisatorisch vlak zijn er een aantal aspecten die een invloed kunnen hebben op de stage.

Pedagogisch vlak

Leerlingen van het 5e jaar gaan vaak voor de 1e maal op stage. Voorzie daarom in het begin – in het geval van blokstage – een korte blokstage. Geleidelijk aan kan de duur van de blokstage langer worden.

Bij de aanvang van het schooljaar hebben de leerlingen wellicht nog niet de nodige competenties om al te starten met de stage. Daarom is het aangewezen om het moment van de 1e blokstage/start alternerende stage niet in het begin van het schooljaar te plannen.

Bij stageperiodes net voor een schoolvakantie kan de reflectie pas gebeuren na de schoolvakantie. Dit kan eventueel verholpen worden door de laatste dag van de blokstage in te richten als lesdag waarbij reflectie over de stage centraal staat.

Stageperiodes helemaal op het einde van het schooljaar (bijv. na of tijdens een examenperiode) zorgen ervoor dat bijsturing tijdens het schooljaar niet meer mogelijk is. In het geval van afwezigheid door ziekte wordt inhaalstage gehypothekeerd.

Organisatorisch vlak

Wanneer stageperiodes samenvallen met de stages van omliggende scholen met eenzelfde aanbod, kan dit leiden tot een overbevraging van de stageplaatsen. Maak daarom – indien mogelijk – afspraken met de omliggende scholen.

Voor sommige opleidingen kunnen de weersomstandigheden een impact hebben op de planning van de stage.

2.10.3. Lesroosters

Bij het opstellen van de lesroosters is het noodzakelijk dat er rekening gehouden wordt met de opdracht van de stagebegeleider zodat deze in staat is om effectief stagebegeleiding op te nemen bij de betrokken klassen.

2.10.4. Vervangingen

In geval van langdurige afwezigheid van een stagebegeleider dient de school te voorzien in een vervanging voor deze stagebegeleiding.

Het is noodzakelijk dat de opdracht van stagebegeleiders wordt gerespecteerd. Indien de stagebegeleider tijdens de stageperiodes wordt ingeschakeld bij vervangingen van afwezige leerkrachten, komt hierdoor de opvolging van (het leerproces van) de stagiair in het gedrang.

3. Organisatie van de stage

3.1. Volume²³

3.1.1. Algemeen principe

De uren in de lessentabel bepalen²⁴ hoeveel uren stage een leerling loopt.

De regelgeving bepaalt dat stage, indien deze wordt ingericht, ten minste 9 halve dagen bedraagt op schooljaarbasis. Daarnaast heeft de regelgeving voor een aantal studierichtingen het minimale volume stage op 18 halve dagen stage vastgelegd (zie bijlage 2 bij SO/2015/01).

Op het eerste zicht lijkt dit een eenvoudig principe. In de praktijk ligt dit veel ingewikkelder aangezien scholen rekenen met lessen en ondernemingen / organisaties met klokuren. Om het voor scholen en stagegevers werkbaar te maken (en complexe berekeningen en moeilijke uurroosters te vermijden), worden daarom de volgende principes gehanteerd:

- Bij een **alternerende** stage komen vier lestijden overeen met een halve werkdag per week, acht lestijden met een volledig werkdag per week^{25 26}.
- Bij een **blokstage** komt een lestijd in de lessentabel overeen met een schoolweek. Zes lestijden stage in de lessentabel betekent dus zes weken blokstage^{27 28}.
- Uiteraard is een **combinatie** van een alternerende stage en een blokstage mogelijk²⁹. In dat geval combineert de school de bovenstaande principes. Zo kunnen bijvoorbeeld tien uren stage in de lessentabel aanleiding geven tot een alternerende stage waarbij de leerlingen een volledige dag per week op stage gaan, aangevuld met een blokstage van twee weken, maar ook tot een alternerende stage van een halve dag, aangevuld met een blokstage van zes weken. Uiteraard maakt een dergelijke invulling deel uit van de gekozen leerlijn van de school.

²³ De regelgeving legt een minimumduur op. Omzendbrief SO/2015/01 “Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4”, paragraaf 3.1.1.

Onderwijsreglementering voor leerlingenstages: “Een stage is slechts zinvol indien ze op schooljaarbasis een minimum volume bereikt. Dit minimum is vastgelegd op ten minste negen halve dagen.”

²⁴ De lessentabellen van het GO! zijn indicatief. In functie van haar context en leerlingenkenmerken kan de school deze lessentabel aanpassen om de realisatie van de leerplandoelen maximaal mogelijk te maken. Uiteraard hanteren de leraren de door de Raad van Bestuur goedgekeurde lessentabellen van de school.

²⁵ Volgens het uurrooster van de stagegever en mits rekening te houden met de wettelijke beperkingen (zie 3.1.2 “Wettelijke beperkingen op het volume” in deze brochure). Omzendbrief SO 74 “Organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs”, paragraaf 5.3.: “Leerlingenstages verlopen conform de in de stageverlenende onderneming of school geldende arbeids- of dienstregeling.”

²⁶ Aangezien de stagiair de werktijden van de stageverlenende organisatie volgt, kan dit variëren per leerling.

²⁷ Volgens het uurrooster van de stagegever en mits rekening te houden met de wettelijke beperkingen (zie 3.1.2 “Wettelijke beperkingen op het volume”). Omzendbrief SO 74 “Organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs”, paragraaf 5.3.: “Leerlingenstages verlopen conform de in de stageverlenende onderneming of school geldende arbeids- of dienstregeling.”

²⁸ De lessentabellen van het GO! zijn indicatief. In functie van haar context en leerlingenkenmerken kan de school deze lessentabel aanpassen om de realisatie van de leerplandoelen maximaal mogelijk te maken. Uiteraard hanteren de leraren de door de Raad van Bestuur goedgekeurde lessentabellen van de school.

²⁹ Zie 2.2 “Alternerende stage – blokstage”.

Afhankelijk van de lessentabel en de daarin opgenomen leerplannen bestaan er verschillende scenario's:

- Er is een **apart** leerplan voor stage dat bepaalt **welke doelstellingen** moeten/kunnen gerealiseerd worden op de stageplaats. De omvang van de stage is vastgelegd in de lessentabel.³⁰
- Er is een **geïntegreerd** leerplan waarbij de vakgroep bepaalt welke doelstellingen op de stageplaats en / of welke doelstellingen in klasverband gerealiseerd worden. De bijhorende lessentabel vermeldt het totaal aantal lestijden die kunnen besteed worden aan stage³¹. De omvang van de stage is door de school zelf te bepalen (binnen de grenzen van het vastgelegd aantal uren) en de school moet ervoor zorgen dat alle componenten in voldoende mate aan bod komen zodat alle leerplandoelstellingen gerealiseerd kunnen worden.
- Er is een **geïntegreerd leerplan** waarbij de vakgroep bepaalt welke doelstellingen op de stageplaats en / of welke doelstellingen in klasverband gerealiseerd worden. De bijhorende lessentabel vermeldt een vork aan lestijden of een keuze praktijk - stage. Hierbij wordt een minimum en een maximum aan aantal uren stage vastgelegd. In dat geval bepaalt de school autonoom, binnen de opgelegde mogelijkheden³² en uitgaande van de opgestelde leerlijn stage, het aantal uren dat effectief aan stage zal besteed worden.
- Er is een **geïntegreerd leerplan** waarbij de vakgroep bepaalt welke doelstellingen op de stageplaats en / of welke doelstellingen in klasverband gerealiseerd worden. De bijhorende lessentabel³³ vermeldt een vork aan lestijden of een keuze praktijk - stage waarbij de leerlingen op stage mogen gaan (de vork varieert van 0 tot x aantal uur). De stage kan integraal vervangen worden door een andere component uit het leerplan .

³⁰ De school kan van deze omvang afwijken door bijkomende stage te voorzien in het complementair gedeelte of door een aangepaste lessentabel te hanteren (in functie van haar leerlingenpopulatie).

³¹ De school kan van deze omvang afwijken door bijkomende stage te voorzien in het complementair gedeelte of door een aangepaste lessentabel te hanteren (in functie van haar leerlingenpopulatie).

³² De school kan van deze omvang afwijken door bijkomende stage te voorzien in het complementair gedeelte of door een aangepaste lessentabel te hanteren (in functie van haar leerlingenpopulatie).

³³ De school kan van deze omvang afwijken door bijkomende stage te voorzien in het complementair gedeelte of door een aangepaste lessentabel te hanteren (in functie van haar leerlingenpopulatie).

3.1.2. Wettelijke beperkingen op het volume

De **regelgeving** bepaalt dat een stagiair nooit meer dan acht uren per dag, 38 uren per week³⁴ en 1200 uren per schooljaar mag presteren.^{35 36} Indien de stagegever een uurrooster hanteert dat de norm van 38 uren per week overschrijdt, wordt dit idealiter opgelost door de leerling een dag per week vroeger naar huis te laten gaan zodat de grens van 38 uren per week niet overschreden wordt.

De volgende activiteiten worden **niet**³⁷ in de arbeidsduur verrekend³⁸:

- de duur van de verplaatsingen naar de leerlingenstageplaats, tenzij deze verplaatsingen collectief geregeld worden door de stagegever vanaf een vast vertrekpunt;
- de duur van de **pauzes**;
- de **verblijfsduur** tijdens een meerdaagse stage in binnen- of buitenland.

Indien de leerling meer dan acht uren per dag of 38 uren per week werkt, valt dit onder het principe van **overwerk**. Overwerk is verboden tenzij in geval van overmacht. Onder overmacht verstaat men “voorgekomen of dreigend ongeval in de onderneming, dringende arbeid aan machines of materieel, onvoorziene noodzakelijkheid”³⁹. Er zijn geen andere gevallen van toegelaten overwerk mogelijk.

Indien een stagiair overwerk doet, heeft hij recht op inhaalrust. Deze inhaalrust is gelijk aan de tijdsduur van het verrichte overwerk. Deze inhaalrust moet opgenomen worden voor het einde van de week die volgt op die waarin het overwerk verricht werd.

De stagegever moet bij overwerk steeds de bevoegde inspecteur van de Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten van de plaats waar de onderneming gevestigd is binnen de drie dagen schriftelijk van dit overwerk op de hoogte brengen.

³⁴ Indien de school kiest voor alternerende stage, moeten ook de lesuren op school meegerekend worden binnen het volume van 38 uren per week.

³⁵ Omzendbrief SO 74 “Organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs”, paragraaf 5.3.

³⁶ De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg hanteert een andere norm wat betreft het aantal uren per week: <http://meta.fgov.be/defaultTab.aspx?id=400> (30 juni 2017) “Statuut leerling stagiair”: “De arbeidsduur van leerlingen-stagiairs mag niet meer bedragen dan 8 uren per dag en 40 uren per week. ... Daarnaast bestaat de mogelijkheid om de dagelijkse en de wekelijkse grens van de arbeidsduur nog verder te verminderen. De arbeidsduurgrenzen die in de betrokken onderneming of instelling worden toegepast, zullen ook voor de leerling-stagiair gelden. Hij zal echter in elk geval niet meer dan 8 uren per dag en 40 uren per week mogen presteren, ongeacht de arbeidsregeling die in die onderneming of instelling van toepassing is.” Om mogelijke problemen te vermijden, wordt aangeraden steeds de meest strikte norm (38 uren) te volgen.

³⁷ Omzendbrief SO 74 “Organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs”, paragraaf 5.3.

³⁸ Voor leerlingen uit de opleiding vrachtwagenchauffeur telt de verblijfsduur in de stuurhut zonder dat de stagiair het voertuig bestuurt of begeleidend werk verricht, niet mee als arbeidsduur.

³⁹ <http://meta.fgov.be/defaultTab.aspx?id=400> (30 juni 2017) “Statuut leerling stagiair”.

3.2. Periode van de stage

3.2.1. Tijdstip

De school kan **autonoom** bepalen wanneer ze de stageperiode(s) voor haar leerlingen plant. Uiteraard houdt ze bij het vastleggen van deze periode(s) rekening met de opgebouwde competenties van de leerlingen.⁴⁰

De school kan bij het vastleggen van de stageperiode vanuit haar visie en haar leerlijn de nodige creativiteit aan de dag leggen. Acht lestijden stage invullen via een alternerende stage betekent niet noodzakelijk dat de leerlingen al vanaf september wekelijks een dag per week op stage moeten gaan. De school kan er immers perfect voor kiezen om de (alternerende) stage pas in de tweede helft van het schooljaar te plannen a rato van twee dagen per week....

De regelgeving legt op dat alle leerlingen van eenzelfde leerlingengroep op hetzelfde moment op stage moeten gaan. Indien dit niet het geval is, moeten de lessen die gegeven worden tijdens de stageperiode hernomen worden voor deze leerlingen die op stage waren.⁴¹

3.2.2. Wettelijke beperkingen op het tijdstip

Rusttijden⁴²

In de omzendbrief staat dat stagiairs die jonger zijn dan 18 jaar niet meer dan 4½ uren ononderbroken arbeid mogen verrichten:

- wanneer de arbeidstijd meer dan 4½ uren bedraagt, hebben zij recht op een half uur rust;
- wanneer de arbeidstijd meer dan zes uren bedraagt, duurt de rusttijd een uur, waarvan een half uur ineens moet worden genomen (bv. 2 x 15 minuten pauze en een half uur als lunchpauze).

De rusttijd tussen twee "dagen" in, moet minstens 12 opeenvolgende uren bedragen (bijv. een stagiair die om 19 uur het werk beëindigt, zal 'de volgende dag ten vroegste om 7 uur opnieuw aan de slag kunnen gaan). Op deze regel zijn geen afwijkingen mogelijk. Deze regel geldt ook wanneer leerlingen de ene dag aan stage doen en de andere dag op school aanwezig moeten zijn. Ook hier moet een minimumrustperiode voorzien worden van 12 opeenvolgende uren.

Aan deze stagiairs moet, buiten de zondagsrust, een bijkomende rustdag worden toegekend, onmiddellijk volgend op of voorafgaand aan een zondag (dus een maandag - ook wanneer dit een lesdag is - of een zaterdag). Zij kunnen dus ten minste aanspraak maken op een wekelijkse onderbreking van 48 uren.

Voor meerderjarige stagiairs gelden de rusttijden van de reguliere werknemers conform de Arbeidswet van 16 maart 1971.

Bij Koninklijk Besluit kunnen echter afwijkingen worden bepaald, bijvoorbeeld om technische redenen.

⁴⁰ Zie 2.5 "Visie en leerlijn stage".

⁴¹ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.1.1: "Ongeacht de vorm van leerlingenstage waarvoor wordt gekozen, moeten de leerlingen van eenzelfde leerlingengroep (= structuuronderdeel of klas) hun stage binnen dezelfde periode lopen, tenzij bij overmacht (bv. inhaalstage) of tenzij eenzelfde lessenreeks beurtelings voor de op dat ogenblik stagelopende leerlingen wordt hernomen."

⁴² <http://meta.fgov.be/defaultTab.aspx?id=400> (30 juni 2017) "Statuut leerling stagiair".

De rusttijd tussen de **beëindiging** en de **hervatting** van de arbeid moet minstens twaalf opeenvolgende uren bedragen. Op deze regel zijn geen afwijkingen mogelijk.

Zondagsrust en arbeid op feestdagen⁴³

Stagiairs mogen geen arbeid verrichten op een **zondag** of op een **wettelijke feestdag**. Daarnaast hebben stagiairs recht op een **bijkomende rustdag** onmiddellijk volgend op of voorafgaand aan de zondag (dus een maandag of een zaterdag). Zij hebben dus recht op een wekelijkse onderbreking van minimum 48 uren.

Indien er echter voor de reguliere tewerkstelling in bepaalde sectoren of beroepen een **afwijking** op de zondagsrust van toepassing is, dan:

- geldt deze afwijking ook voor de stagiairs die **meerderjarig** zijn;
- geldt deze afwijking voor de stagiairs die **minderjarig** zijn enkel en alleen als dit expliciet voorzien is in bijlage 1 aan de omzendbrief SO 74⁴⁴.

Indien een minderjarige stagiair op zondag werkt, mag de stagiair nooit meer dan één zondag op twee arbeid verrichten (tenzij met voorafgaande toelating van de bevoegde inspecteur van de Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten). De stagiair heeft in dat geval recht op inhaalrust, onder dezelfde voorwaarden en met dezelfde duur als de reguliere werknemers. Mogelijk is dit niet twee opeenvolgende dagen, maar de stagiair zal wel een inhaalrust moeten krijgen van ten minste 36 opeenvolgende uren.⁴⁵

Nachtarbeid⁴⁶

Stagiairs mogen geen **nachtarbeid** verrichten. Onder nachtarbeid wordt arbeid tussen 20u00 en 6u00 verstaan. Hierop bestaan evenwel uitzonderingen:

- Minderjarige stagiairs mogen wel nachtarbeid verrichten in die opleidingen en onder die voorwaarden die zijn opgenomen in de bijlage bij omzendbrief SO 74;
- Voor minderjarige leerling-stagiairs ouder dan 16 jaar wordt het verbod op nachtarbeid ingekort tot hetzij 22 u tot 6 u, hetzij 23 u tot 7 u, als het arbeid in ploegen betreft of wanneer de arbeid wegens de aard der werken niet mag onderbroken worden;
- Meerderjarige stagiairs mogen nachtarbeid verrichten indien deze afwijking voorzien is voor reguliere werknemers.

⁴³ <http://meta.fgov.be/defaultTab.aspx?id=400> (30 juni 2017) "Statuut leerling stagiair". Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", 3.3.1. Onderwijsreglementering voor leerlingenstages

⁴⁴ Omzendbrief SO 74 "Organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs", bijlage 1.

⁴⁵ De **federale overheid** hanteert soepelere normen op het gebied van zondagsrust en arbeid op een wettelijke feestdag dan de Vlaamse overheid. Om eventuele problemen te vermijden, wordt aangeraden de bovenstaande (strengste) richtlijnen te volgen.

⁴⁶ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.3.1.

Vakantie- of verlofperiodes⁴⁷

Stagiairs kunnen ook tijdens vakantie- of verlofperiodes een stage vervullen. In dat geval zal de school voor een evenwichtige compensatieregeling zorgen. Deze compensatieregeling geldt echter niet wanneer het gaat om inhaalstages voor individuele leerlingen (zie verder).⁴⁸

Indien zomerstages worden opgelegd, is de school steeds verplicht aan elke betrokken leerling in de periode van juni tot en met augustus tenminste vier aaneensluitende weken vakantie toe te kennen. Houd er rekening mee dat over deze periodes overleg binnen de schoolraad en binnen het lokaal personeelsorgaan moet gebeuren en dat de stages en de compenserende verlofregeling binnen eenzelfde schooljaar dienen plaats te vinden (een stage gekoppeld aan een bepaald leerjaar dient dus ook af te lopen ten laatste op 31/08).⁴⁹

3.3. Inhaalstage

3.3.1.1. Principe

Inhaalstage is mogelijk indien de leerling de stage niet op het voorziene moment heeft kunnen verrichten.

Voor een leerling die afwezig is op de stage gelden dezelfde regels als voor een afwezigheid op school.⁵⁰ Onwettige afwezigheden worden bijgevolg **gesanctioneerd** en niet geëvalueerd.

Onafhankelijk van het bovenstaande principe is een aanwezigheid op de stage belangrijk voor de leerling om in voldoende mate aan de leerplandoelstellingen te kunnen werken en voor de stagementor en de stagebegeleider om over voldoende mogelijkheden te beschikken om de leerling te kunnen begeleiden, remediëren en evalueren. In geval van afwezigheid op de stage (ongeacht de reden) **kan** de school bijgevolg beslissen, conform de intern gemaakte afspraken hierover, dat de stagiair een **inhaalstage** moet afwerken.^{51 52}

⁴⁷ Tijdens een vakantieperiode dient de school ook voor stagebegeleiding te zorgen. Vermits dit gevolgen heeft voor de stagebegeleider dienen de modaliteiten besproken te worden in de bevoegde comités.

⁴⁸ Omzendbrief SO 74 "Organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs", paragraaf 5.3.

⁴⁹ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.1.1.

⁵⁰ Uiteraard moet de stagiair bijkomend de specifieke procedures bij afwezigheid op stage volgen zoals bijvoorbeeld het verwittigen van de stagementor, de stagebegeleider...

⁵¹ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.1.1.

⁵² Uiteraard moet hierbij rekening gehouden worden met de beperkingen zoals aangegeven in 3.2 "Periode van de stage".

3.3.2. Deliberatie

Indien een leerling op het einde van het schooljaar het voorziene stagevolume niet heeft bereikt, kan de klassenraad beslissen om

- hetzij onmiddellijk een **eindbeslissing**^{53 54} te nemen over het al dan niet geslaagd zijn van de leerling;
- ofwel een **inhaalstage** op te leggen met de bedoeling bijkomende evaluatiegegevens te verzamelen.

In het geval er een inhaalstage tijdens een vakantieperiode wordt opgelegd, moet de school voorzien in een kwaliteitsvolle stagebegeleiding.⁵⁵

3.4. Geen of onvoldoende stageplaatsen⁵⁶

Het is niet ondenkbaar dat een school geen of onvoldoende stageplaatsen kan vinden, ondanks de engagementen tussen de overheid en de socio-economische partners op macro-niveau en ondanks de inspanningen die van elke school worden verwacht om een lokaal stagebeleid concreet gestalte te geven en hiertoe een netwerk uit te bouwen. In dit geval zal de school ten aanzien van de onderwijsinspectie moeten kunnen aantonen dat het niet of ontoereikend vinden van stageplaatsen het gevolg is van factoren buiten haar wil om.

3.5. Activiteiten tijdens de stage

3.5.1. Link met het leerplan

Tenzij de stage binnen de vrije ruimte / het complementair gedeelte van de lessentabel valt, is een stage steeds gelinkt aan een leerplan.⁵⁷ De activiteiten die een leerling tijdens de stage uitvoert, moeten bijgevolg gelinkt kunnen worden aan de **leerplandoelstellingen**. Deze koppeling is een garantie op een kwalitatieve invulling van de stage en vermijdt dat de leerling wordt ingezet als een goedkope arbeidskracht.

⁵³ Het al dan realiseren van het stagevolume is geen criterium tot slagen, het realiseren van de leerplandoelstellingen staat bij een eindbeslissing steeds centraal.

⁵⁴ Een leerling kan bij het beëindigen van een vijfde jaar overgaan naar een zesde jaar hoewel niet alle geplande leerplandoelstellingen gerealiseerd werden (graadsleerplan). Hierbij is het aangewezen om deze tekorten van bij het begin van het zesde jaar goed op te volgen en eventuele knelpunten tijdig te signaleren en te remediëren.

⁵⁵ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.1.1, de stagebegeleider: "Een degelijke stage vereist een adequate stagebegeleiding door de school op de stageplaats (dus niet op afstand). Bij de vastlegging van het organisatiemodel van het nieuwe schooljaar, zal het schoolbestuur hier terdege rekening mee houden. Het inrichten van stages in vakantieperiodes is dan ook pas zinvol indien niet gehypothekeerd door de van kracht zijnde vakantie-regeling voor het personeel van de school."

⁵⁶ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.1.1.

⁵⁷ Zie 2.7 "Stageactiviteitenlijst".

3.5.2. Verboden activiteiten⁵⁸

Het is verboden jongeren arbeid te laten verrichten welke:

- jongeren objectief gezien (lichamelijk of psychisch) niet aankunnen;
- waardoor jongeren worden blootgesteld aan giftige of carcinogene stoffen;
- blootstelling inhoudt aan ioniserende straling;
- risicofactoren inhoudt voor ongevallen waarvan men vermoedt dat jongeren die niet beseffen of niet kunnen voorkomen;
- jongeren kunnen blootstellen aan extreme koude, hitte, lawaai, trillingen.

Gevaarlijke werkzaamheden zijn verboden voor leerling-stagiairs. Dit is in elk geval zo voor bepaalde agentia waarmee gewerkt wordt (bv. kwikverbindingen, benzeen, arseenverbindingen,...), procedés die gehanteerd worden (bv. vervaardiging van springstoffen, besturen van machines voor het heien van palen, gebruik van schiethamers,...) of plaatsen waar het werk verricht wordt (bv. lokalen voor autopsiediensten, lokalen waar asbestvezels kunnen worden vrijgemaakt).

Als bijlage 4 bij het model van leerlingenstageovereenkomst bij deze omzendbrief wordt de niet-limitatieve lijst van agentia, procedés en werkzaamheden en plaatsen als beschreven in artikel 3, §2 en artikel 8 van het KB van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van jongeren op het werk opgenomen.

Enkel en alleen onder de voorwaarden van artikel 10 van hetzelfde KB kan van dit verbod afgeweken worden. Dit artikel bepaalt dat aan elk van de volgende voorwaarden moet worden voldaan opdat leerling-stagiairs toch gevaarlijk werk kunnen verrichten:

- Het moet gaan om arbeid, betrokkenheid of aanwezigheid die onontbeerlijk is voor de beroepsopleiding van de leerling-stagiairs
- De stagegever moet zich ervan vergewissen dat de in toepassing van de codex getroffen preventiemaatregelen effectief zijn. Dit moet door een lid van de hiërarchische lijn (3) gecontroleerd worden. Die persoon wordt aangewezen door de stagegever
- De stagegever moet erop toezien dat de arbeid wordt uitgevoerd in het bijzijn van een ervaren werknemer.

Er kan dus van de bepalingen van de verboden arbeid worden afgeweken indien wordt voldaan aan alle bovenstaande voorwaarden. Dit maakt het uitvoeren van stageactiviteiten, waarbij gebruikt wordt gemaakt van bepaalde agentia of procedés mogelijk (bijvoorbeeld in een Seveso-bedrijf waar de leerling wordt ingeschakeld in een productieproces). De uitkomsten van de risicoanalyse moeten echter wel aantonen dat het te nemen risico verantwoord is.

⁵⁸ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.2.1.

3.6. Inhaallessen

Indien de school kiest voor blokstage (of voor een geconcentreerde invulling van de alternerende stage⁵⁹) leidt dit tot het wegvallen van lessen die volgens de lessentabel voorzien zijn voor andere vakken. Wat betreft het wel of niet inhalen van deze lessen zegt de regelgeving enkel dat de organisatie van stages **geen hinderpaal** mag zijn om een leerplan volledig af te kunnen werken.⁶⁰

Vanuit de bekommernis dat leerplannen volledig en kwaliteitsvol moeten gerealiseerd worden en dat de onderwijstijd optimaal moet worden aangewend, is het aangewezen om ervoor te zorgen dat – indien nodig en rekening houdend met het leerlingenprofiel – de weggevallen lessen in voldoende mate worden ingehaald.

Sowieso kan elke leraar die door de organisatie van stages de realisatie van zijn leerplan in het gedrang ziet komen, inhaallessen opeisen. Het is dan ook aangewezen dat de school dit structureel **be vraagt** bij haar leraren, ongeacht de duur van de stageperiode.

De manier waarop eventuele inhaallessen worden georganiseerd, is de vrijheid van de school waarbij de school rekening houdt met de duur van de schoolweek⁶¹ (9 halve dagen) en de duur van de schooldag.⁶² ⁶³Voor inhaallessen geldt de beperking van maximum 36 lessen per week niet. Het is dus mogelijk dat er tijdens een week met inhaallessen meer dan 36 uren les zijn.

⁵⁹ Zie 3.2.1 “Tijdstip”.

⁶⁰ Omzendbrief SO/2015/01 “Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4”, paragraaf 3.1.1.

⁶¹ Omzendbrief SO 74 “Organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs”, paragraaf 3: “In het voltijds gewoon secundair onderwijs en in het buitengewoon secundair onderwijs worden de lessen gespreid over 9 halve dagen van maandag tot en met vrijdag; ...”

⁶² Omzendbrief SO 74 “Organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs”, paragraaf 4: “De lessen vangen ten vroegste om 8 u. aan en eindigen tussen 15 en 17 u. Er is een middagpauze van minimaal 50 min. Die moet vallen op een voor het nuttigen van een middagmaal aanvaardbaar tijdstip.”

⁶³ Het maximum aantal lestijden in TSO en BSO per week is beperkt tot 36 lessen per week. In dit aantal zijn inhaallessen niet inbegrepen.

Omezendbrief SO 64 “Structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs”, paragraaf 3.2.:

“Het maximum aantal wekelijkse lestijden, dat voor overheidsfinanciering of –subsidieering in aanmerking komt en waarin de eventuele lessen inhaallessen niet zijn begrepen bedraagt 32 u., met uitzondering van:

- het tweede leerjaar van de eerste graad met tenminste 4 wekelijkse lestijden praktische vakken, waarvoor dit maximum 34 bedraagt;
- het beroepsvoorbereidend leerjaar, waarvoor dit maximum eveneens 34 bedraagt;
- het technisch secundair onderwijs, het kunstsecundair onderwijs en het beroepssecundair onderwijs, waarvoor dit maximum 36 bedraagt;
- de derde graad van het algemeen secundair onderwijs met tenminste 2 wekelijkse lestijden lichamelijke opvoeding en tenminste 1 wekelijkse lestijd artistieke opvoeding of esthetica, waarvoor dit maximum 33 bedraagt;
- het hoger beroepsonderwijs, waarvoor dit maximum 36 bedraagt.”

3.7. Stagebegeleiding in de opdracht van de leraar

3.7.1. Stagebegeleider

In de lessentabel worden uren stage voorzien. Het gevolg hiervan is dat de school een **stagebegeleider** aanduidt (en hiervoor bijgevolg uren toewijst) die de leerlingen begeleidt op pedagogisch-didactisch vlak gedurende het ganse proces van de stage (vooraf, tijdens en nadien)^{64 65}. De regelgeving bepaalt uitdrukkelijk dat deze opdracht enkel kan opgenomen worden door een **leraar**.⁶⁶

Vermits het leerplan stage steeds gekoppeld is aan een administratieve vakbenaming, adviseert het GO!, in het kader van een adequate stagebegeleiding, remediëring en evaluatie, dat de stagebegeleider over de nodige **vakbekwaamheid** beschikt om het betrokken vak te kunnen geven.⁶⁷

Hoewel de wetgever niet oplegt dat de stagebegeleider ook buiten de stage les moet geven aan de betrokken leerlingen, is het, vanuit didactisch standpunt, ten eerste aangeraden dat de school als stagebegeleider een leraar kiest die les geeft aan de betrokken leerlingen in (een) vak(ken) van het **specifiek gedeelte** van de studierichting.

⁶⁴ Zie 2.7 “Kwaliteitsvolle begeleiding van de stagiair” en de checklist “kwaliteitsvolle stagebegeleiding

⁶⁵ De school plant haar stage op een zodanige manier dat de stagebegeleider de stagebegeleiding effectief ter plaatse kan opnemen.

⁶⁶ Omzendbrief SO/2015/01 “Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4”, paragraaf 3.1.1.: “De stagebegeleider is een leraar die de begeleiding van de leerling-stagiairs als opdracht toegewezen kreeg.” Een TA / TAC kan, binnen de opdracht van TA / TAC, nooit aangesteld worden als stagebegeleider. Uiteraard is dit wel mogelijk indien de TA/TAC een gedeelde opdracht leraar – TA/TAC heeft. Zie ook 1.3 “Wie is er bij de stage betrokken?”.

⁶⁷ Omzendbrief SO/2015/01 “Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4, paragraaf 3.1.1.: “De classificatie van het vak waaraan stage wordt gekoppeld (AV, TV, KV of PV) heeft rechtstreekse repercussies voor het personeelslid dat met stage-uren wordt belast, onder meer op het vlak van bekwaamheidsbewijzen, bezoldiging en prestatienoemer!”

3.7.2. Uren stagebegeleiding

Het voorziene aantal uren stage in de lessentabel komt niet noodzakelijk overeen met het **aantal uren** dat de stagebegeleider krijgt in zijn opdracht. Een stagebegeleider moet zijn leerlingen kwaliteitsvol kunnen begeleiden. Kwaliteitsvol begeleiden betekent dat de stagebegeleider, onder meer, voldoende tijd krijgt om de stagiair op de stageplaats te bezoeken^{68 69}. Het spreekt voor zich dat een stagebegeleider met weinig leerlingen hiervoor minder tijd nodig heeft dan een stagebegeleider met veel leerlingen. Het aantal uren dat in de lessentabel voorzien wordt, is dus niet doorslaggevend, wel het **aantal leerlingen** die door de stagebegeleider wordt begeleid, de **maturiteit** van de stagiairs, eventuele verplaatsingen ... Over hoeveel uren dit exact gaat, wordt in de regelgeving niet gesproken.⁷⁰ Wel vermeldt de regelgeving uitdrukkelijk dat uren stagebegeleiding niet mogen aangewend worden om te besparen in het lestijdenpakket.⁷¹

In geen enkel geval kan de school aan haar leraren vragen om de stagebegeleiding **onbezoldigd** op te nemen.⁷²

3.7.3. Leraren zonder lesopdracht tijdens de stage

Voor leraren die tijdens een stageperiode geen of een verminderde lesopdracht hebben, adviseert het GO! 2 mogelijke scenario's:

- Leraren die de "verloren" lesuren **recupereren** in een andere periode, worden tijdens de betrokken lesuren in de stageperiode vrijgesteld van hun schoolopdracht. Zij leveren immers in een andere periode een extra prestatie.
- Naast het opnemen van andere opdrachten vanuit de school kunnen leraren die de "verloren" lesuren **niet recupereren** ingezet worden als bijkomende ondersteuner van de stagebegeleider door specifieke stagegerelateerde taken op te nemen.

⁶⁸ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.1.1.: "Een degelijke stage vereist een adequate stagebegeleiding door de school op de stageplaats (dus niet op afstand); ..."

⁶⁹ Zie ook 2.7 "Kwaliteitsvolle begeleiding van de stagiair."

⁷⁰ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.1.1.: "Een efficiënte stagebegeleiding vergt op zijn beurt dat er een voldoende en redelijk aantal uren-leraar wordt aan besteed."

⁷¹ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.1.1.: "Leerlingenstages kunnen onder geen beding een alibi vormen voor besparing bij aanwending van het urenpakket."

⁷² Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.1.1.: "Het is niet toegelaten om stagebegeleidende opdrachten onbezoldigd te laten uitvoeren. Ook op het vlak van stages geldt de bepaling dat "bij toewijzing van opdrachten aan leden van het onderwijzend personeel die niet gebaseerd zijn op door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde uren of op reglementaire plage-uren, de bezoldiging ten laste valt van het schoolbestuur".

3.8. Wie zorgt voor wat?

3.8.1. Het gezondheidstoezicht

De wetgeving bepaalt dat op basis van hun stage-activiteitenlijst en de daaraan gekoppeld risicoanalyse sommige stagiairs een geneeskundig onderzoek moeten ondergaan.⁷³ De stagegever kan dit gezondheidstoezicht in handen leggen van de externe preventiedienst van de school of dit zelf organiseren.

3.8.2. Werkkledij en persoonlijke beschermingsmiddelen⁷⁴

De **stagegever** is verplicht om de stagiair van de nodige werkkledij⁷⁵ en persoonlijke beschermingsmiddelen (bijvoorbeeld schort, handschoenen, helm, schoenen met versterkte toppen, oorbeschermers...) te voorzien. De stagegever staat in voor de reiniging van de werkkledij, het onderhoud van de beschermingsmiddelen en het consequent gebruik van de beschermingsmiddelen. De **stagiair** is verplicht de persoonlijke beschermingsmiddelen⁷⁶ te dragen volgens de informatie en de gebruiksvoorschriften die hij ontvangt van de stagegever.

De school en de stagegever kunnen wel **afspreken** dat tijdens de stage de stagiair de werkkledij en persoonlijke beschermingsmiddelen van de school mag gebruiken, maar steeds onder de verantwoordelijkheid van de stagegever.

⁷³ Zie 5 "Gezondheidstoezicht".

⁷⁴ Persoonlijke beschermingsmiddelen die noodzakelijk zijn voor een stagebegeleider tijdens een stagebegeleiding worden door de school voorzien.

⁷⁵ Deze verplichting geldt niet voor kantoorwerkzaamheden. Zie ook: KB van 6 juli 2004 betreffende werkkledij.

⁷⁶ KB van 13 juni 2005 betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.

4. Administratieve documenten

De omzendbrief vermeldt enkel dat de school alle administratieve documenten m.b.t. stages ter beschikking moet leggen van de inspectie of verificatie.

Onder “alle” **interpreteert** het GO!:

- het algemeen stagedossier;
- het individueel stagedossier;
- een registratiedocument.

4.1. Algemeen stagedossier⁷⁷

Hiertoe kan behoren:⁷⁸

- de namen, adressen en structuuronderdelen van alle stagiairs;
- de data van alle leerlingenstages;
- de namen van alle stagebegeleiders;
- de namen en adressen van alle stagegevers;
- de namen van alle stagementoren;
- de formulieren die vereist worden in de verzekeringspolissen;
- de algemene briefwisseling in verband met de leerlingenstages;
- de gegevens betreffende de activiteiten van de stagebegeleiders;⁷⁹
- ...

⁷⁷ Het algemeen stagedossier moet steeds ter beschikking zijn voor de inspectie en de verificatiedienst. Omzendbrief SO/2015/01 “Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4”, paragraaf 3.1.1.

⁷⁸ Indien de school veel verschillende leerlingenstages heeft, is het aangewezen om het algemeen stagedossier per structuuronderdeel te clusteren.

⁷⁹ De activiteiten van de stagebegeleiders moeten vooraf ingebracht worden. Het systematisch bijhouden van deze gegevens verschaft de schooldirectie de controle en de verantwoording over en voor de activiteiten van de stagebegeleiders en levert, indien nodig, het bewijsmateriaal in het kader van de verzekeringen.

4.2. Individueel stagedossier

Voor elke stagiair maakt de school, als onderdeel van het persoonlijk dossier van de leerling, een individueel stagedossier. Dit dossier bevat bij voorkeur:

- de individuele steekkaart;
- de stageovereenkomst inclusief de geïndividualiseerde stageactiviteitenlijst, risicoanalyse en werkpostfiche;
- indien van toepassing het formulier voor de gezondheidsbeoordeling;
- de briefwisseling over de betrokken stagiair;
- de evaluatiedocumenten.

4.2.1. De individuele steekkaart

Op de individuele steekkaart staan de coördinaten van de stagiair evenals de gegevens over de school, het betrokken structuuronderdeel, de stagegever, de stageplaats, de stagebegeleider, de stagementor, de leerlingenstageperiode en de datum van de stageovereenkomst.

4.2.2. De stageovereenkomst

De stageovereenkomst bevat de **regeling** van het stageverloop in een bepaalde periode op een bepaalde stageplaats. Ze kan slechts op één schooljaar en op één leerling betrekking hebben⁸⁰. Een stageovereenkomst kan zowel op papier worden opgesteld als digitaal.

De stageovereenkomst wordt gesloten tussen de stagiair⁸¹, de school en de stagegever en wordt door elk van hen ondertekend. De overeenkomst wordt in **drie exemplaren**, één voor elke partij, opgesteld vóór de aanvang van de stage.

⁸⁰ In het geval een groot aantal leerlingen aan eenzelfde stagegever worden toegewezen, is het toegelaten om als school één overeenkomst te sluiten met deze stagegever waarop alle betrokken leerlingen met hun overeenkomstige gegevens worden vermeld. Tussen de school en elke leerling wordt daarnaast een individuele overeenkomst afgesloten, waarin naar de ene overeenkomst tussen de school en de stagegever wordt verwezen. Beide luiken vormen dan de "globale" overeenkomst. Deze werkwijze moet de administratieve last inperken. Omzendbrief SO/2015/01, Leerlingenstages in het voltijds secundair onderwijs, 3.1.1..

⁸¹ Indien de stagiair minderjarig is, wordt hij vervangen door zijn wettige vertegenwoordiger.

Een uniform model van leerlingenstageovereenkomst wordt niet voorgeschreven. Om rechtsgeldig te zijn, moet de overeenkomst **minimaal volgende elementen** bevatten:

- Het ondernemingsnummer van de stagegever.⁸²
- Het nummer van het paritair comité van de betrokken onderneming en indien mogelijk het RSZ-werkgeverskengetal (code werkgeverscategorie) of, bij ontstentenis, de NACE-code.⁸³
- De stageperiode(s) met specificering van de exacte dag(en) en / of maand(en) en het dagelijks begin- en einduur.
- Desgevallend wordt vermeld welke periodes plaatsvinden binnen de bezoldigde arbeidstijd.
- De stagebegeleider en de stagementor.
- Een raming van de kosten die ten laste zijn van de stagiair (indien van toepassing).
- De vermelding dat de stagegever het gezondheidstoezicht toevertrouwt aan de preventiedienst van de school of er zelf voor instaat en bekostigt, naargelang van het geval.
- De vermelding dat de stagegever een werkpostfiche ter beschikking stelt van de stagiair en de school. De werkpostfiche wordt als bijlage toegevoegd.

Een werkpostfiche is een document waarin de stagegever de relevante informatie inzake welzijn aan de stagiair en de school meedeelt om hen te informeren aangaande de uit te voeren taken, de aanwezige risico's tijdens de stage en de te nemen preventie maatregelen (werkkledij en persoonlijke beschermingsmiddelen).

De stageactiviteitenlijst is "de geplande lijst van stageactiviteiten, die gezamenlijk wordt opgesteld door de stagebegeleider en de stagementor en die moet rekening houden zowel met de genoten schoolse opleiding en vorming als met de fysische en psychische maturiteit van de leerling".

- De risicoanalyse is een identificatie en een analyse van de aanwezigheid van gevaren en risicofactoren in concrete arbeidsprocessen en arbeidssituaties in een bepaald bedrijf, op een werf of in een instelling. De risicoanalyse wordt (voorafgaand aan de stage) opgesteld door de stagegever en dient minimaal een keer per jaar opgesteld te worden en bij elke belangrijke wijziging van de werkpost.^{84 85}

Eventueel kunnen de werkpostfiche en de risicoanalyse in 1 document worden samengebracht.

⁸² Het begrip "onderneming" slaat ook op de zachte sector. Het bestaat uit 10 cijfers waarvan het eerste cijfer 0 of 1 is. Bij vermelding in de leerlingenstageovereenkomst van de gegevens inzake de stagegever, dient daarom het ondernemingsnummer, afgekort, toegevoegd : nr. KBO. xxxx.xxx.xxx; na het ondernemingsnummer wordt vermeld : "eenmanszaak" of "vennootschap"; bij stage in het buitenland wordt geen ondernemingsnummer vermeld.

⁸³ Deze nummers of codes moeten door de onderneming aan de school worden meegedeeld. De geldige codes kan je vinden via een hyperlink in de omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.1.1. Bij stage in het buitenland (EU) wordt de NACE-code vermeld, bij stage in het buitenland (niet-EU) wordt geen nummer, kengetal of code vermeld.

⁸⁴ <http://meta.fgov.be/defaultTab.aspx?id=400> (30 juni 2017) "Statuut leerling stagiair".

⁸⁵ We adviseren om gebruik te maken van de documenten die terug te vinden zijn op GO! pro > gezondheid en preventie > preventie > ,preventieregister >rubriek documenten A 15 stagedoende jongeren.

4.2.3. Indien van toepassing formulier voor de gezondheidsbeoordeling⁸⁶

4.2.4. De evaluatiedocumenten

Hiertoe behoren alle documenten die deel uitmaken van de evaluatie en de remediëring van de stagiair.

4.2.5. De briefwisseling over de betrokken stagiair

4.3. Registratiedocument

Via een document registreert de leerling zijn vorderingen. Mogelijke onderdelen kunnen zijn: overzicht van uitgevoerde stageactiviteiten, zijn persoonlijke ervaringen, verkregen commentaren, uitgevoerde zelfevaluaties, opdrachten⁸⁷ uitgevoerd op de stageplaats (gelinkt aan specifieke doelstellingen die gerealiseerd moeten worden op de stageplaats) ...

De vorm is de vrije keuze van de school en kan gebeuren via een invulrooster, een stageschrift⁸⁸, een vragenlijst, een checklist, een logboek, een digitale tool, ...

Dit document wordt op regelmatige tijdstippen opgevolgd door de stagementor en door de stagebegeleider zodat tijdig bijgestuurd kan worden.

⁸⁶ Zie 5 "Gezondheidstoezicht".

⁸⁷ Er kunnen ook opdrachten uitgevoerd worden op de stageplaats die gelinkt zijn aan leerplandoelstellingen buiten stage, bijvoorbeeld aan het leerplan van een ander vak. Dit heeft implicaties op de evaluatie, zie 8.2 "Wat evalueren?".

⁸⁸ In de omzendbrief SO/2015/01 wordt het begrip stageschrift niet meer gebruikt. Vanuit het standpunt de vorderingen van de leerling in kaart te brengen is een registratie nodig. Dit kan onder meer gebeuren via het stageschrift zoals beschreven werd in de oude omzendbrief SO/2002/09, maar ook via de andere aangehaalde documenten.

5. Gezondheidstoezicht⁸⁹

Wanneer uit de risicoanalyse blijkt dat de stagiair stageactiviteiten uitvoert waarvoor gezondheidstoezicht vereist is, kan dit gezondheidstoezicht twee vormen aannemen.

- Enerzijds kan het gaan om een blootstelling aan risico's waarvoor ook voor de gewone werknemers van de onderneming gezondheidstoezicht geldt. Dit wordt het "**passend gezondheidstoezicht**" genoemd. Het gaat hier om het uitoefenen van een veiligheidsfunctie, een functie met verhoogde waakzaamheid, een activiteit met welbepaald risico of een activiteit verbonden aan voedingswaren.
- Anderzijds kan het gaan om een "**specifiek gezondheidstoezicht**" dat voortvloeit uit het feit dat de stagiair wordt blootgesteld aan specifieke risico's zoals nachtarbeid of aan ernstige risico's waarvoor er normaal een verbod tot tewerkstelling geldt of dat voortvloeit uit het feit dat de stagiair jonger is dan 18 jaar.

Dit komt in de praktijk neer op de volgende situaties:

- de stagiair wordt niet blootgesteld aan enig ander risico dan het risico van de leeftijd aangezien hij jonger is dan 18 jaar:

gezondheidstoezicht is verplicht behalve wanneer een attest van de onderwijsinstelling wordt voorgelegd waarin aangetoond wordt dat de stagiair minder dan vijf jaar geleden werd onderworpen aan medisch schooltoezicht, in het kader van de van kracht zijnde onderwijsreglementering;

- de stagiair werkt enkel met een beeldscherm:

gezondheidstoezicht is verplicht behalve wanneer een attest van de onderwijsinstelling wordt voorgelegd waarin aangetoond wordt dat de stagiair minder dan vijf jaar geleden werd onderworpen aan medisch schooltoezicht, in het kader van de van kracht zijnde onderwijsreglementering;

- de stagiair wordt blootgesteld aan specifieke risico's (hij verricht nachtarbeid) of hij wordt in toepassing van de afwijkingsbepalingen blootgesteld aan ernstige risico's waarvoor er normaal een verbod tot tewerkstelling geldt:

gezondheidstoezicht vereist;

- de stagiair wordt blootgesteld aan risico's waarvoor ook voor gewone werknemers gezondheidstoezicht vereist is:

gezondheidstoezicht vereist.

Het gezondheidstoezicht gebeurt **voorafgaand** aan de eerste keer dat stage wordt gelopen. Bij latere stages, al dan niet in hetzelfde schooljaar, in dezelfde of een andere opleiding of bij dezelfde of een andere stagegever, zal een nieuwe risicoanalyse moeten uitwijzen of er zich al dan niet nieuwe risico's voordoen. Is dit niet het geval, dan moet er geen nieuw gezondheidstoezicht plaats vinden en blijft het oorspronkelijk formulier voor de gezondheidsbeoordeling van kracht.

Gezien de grote complexiteit van dit onderwerp, wordt aangeraden, bij de minste twijfel, contact op te nemen met de **preventiedienst** voor verder advies.

⁸⁹ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.2.1.

6. Aansprakelijkheid

Omzendbrief SO/2015/01, paragraaf 3.4 geeft per vorm (leerlingenstage, observatieactiviteit, praktijkles op verplaatsing) een beknopte toelichting m.b.t. het burgerlijk aansprakelijkheidsrecht.⁹⁰

6.1. Aansprakelijkheden voor leerlingenstage

6.1.1. Aansprakelijkheid voor schade die door de stagiair veroorzaakt wordt

De werkgever is aansprakelijk voor de fouten van zijn werknemers, en zal als stagegever van de leerling daarom ook instaan voor de schade die de stagiair veroorzaakt door zijn lichte, eerder toevallig voorkomende fout. Bij opzet, zware fout en veel voorkomende lichte fout kan de stagegever echter op zijn beurt de schade verhalen op de stagiair. Deze aansprakelijkheidsregeling kan niet contractueel gewijzigd worden.

De ouders van de stagiair kunnen niet aansprakelijk gesteld worden voor de fouten van hun kind en dit ongeacht zijn leeftijd.

De stagementor draagt tijdens de leerlingenstage de **onderwijzersaansprakelijkheid** voor de stagiair. Deze aansprakelijkheid vervalt indien de stagementor aantoonbaar dat hij/zij de daad die de schade veroorzaakte, niet kon beletten. De stagementor moet aantonen dat hij/zij een toereikend toezicht uitoefende.

De stagegever is als aansteller van de stagementor (werknemer/aangestelde) op zijn/haar beurt burgerlijk aansprakelijk voor schade die het gevolg is van een fout van de stagementor. Deze aansprakelijkheid is onweerlegbaar.

Er wordt tot slot een onderscheid gemaakt tussen **de aansprakelijkheid van het schoolbestuur en de stagebegeleider** voor de fouten gemaakt door de stagiair en voor de fouten gemaakt door de stagebegeleider zelf. Het schoolbestuur en de stagebegeleider kunnen doorgaans niet aansprakelijk gesteld worden voor schade die door de stagiair aan derden of aan de stagegever berokkend wordt. De stagementor oefent tijdens de leerlingenstage immers het toezicht uit op de stagiair en verleent de instructies.

In het kader van het bevorderen van het leerproces en het minimaliseren van risico's kan het echter een meerwaarde zijn dat de stagebegeleider tijdens zijn/haar bezoeken bepaalde handelingen demonstreert, voor zover deze opgenomen zijn in de werkpostfiche van de leerling. De stagebegeleider is hier niet toe verplicht. De stagebegeleider is alleen verplicht om actief tussen te komen, indien dit noodzakelijk is om schade ten gevolge van een gevaarlijke, acute situatie te voorkomen of te beperken⁹¹. Het is belangrijk om te weten dat indien de stagebegeleider handelingen demonstreert hij/zij op dat moment de onderwijzersopdracht van de stagementor mee opneemt. De stagebegeleider en het schoolbestuur nemen bijgevolg ook hun onderwijzersaansprakelijkheid, respectievelijk aanstellersaansprakelijkheid (= aansprakelijkheid van werkgever voor zijn/haar personeel) op, voor schade die stagiair berokkent. Er kan dan een met de stagementor gedeelde aansprakelijkheid ontstaan.

Aangezien het demonstreren van handelingen die opgenomen zijn in de werkpostfiche of leerlingenstageovereenkomst van de stagiair behoort tot de rol van de stagebegeleider zijn deze handelingen verzekerd via de schoolpolis.

⁹⁰ Art. 1382 – 1384 van het Burgerlijk Wetboek. Deze toelichting moet conform dit aansprakelijkheidsrecht en art. 123/20 van de Codex Secundair onderwijs worden gelezen.

⁹¹ Art. 422bis Strafwetboek (bepaling over schuldig verzuim).

Dit geldt uiteraard niet voor het uitvoeren van handelingen die enkel de functie hebben om het werk van de werknemers op de stageplaats te helpen verlichten (bijv. afwerken van verpleegkundige/zorgkundige taken). De rol van stagebegeleider is niet verzoenbaar met die van werknemer van de stageplaats.

6.1.2. Lichamelijk stelsel van de stagiair

Het schoolbestuur is wettelijk verplicht om een arbeidsongevallenverzekering af te sluiten voor zijn stagiairs.⁹²

Bij een ernstig arbeidsongeval dient een omstandig verslag te worden opgemaakt door de stagegever.

De kosten van een lichamelijk letsel van de stagiair op de stageplaats worden vergoed door de arbeidsongevallenverzekering.

De kosten van een lichamelijk letsel van de stagiair op weg naar of van de stageplaats worden niet vergoed door de arbeidsongevallenverzekering, maar wel door de schoolpolis (na tussenkomst van de mutualiteit van de stagiair). Desgevallend moet de schoolpolis worden uitgebreid.

Tijdelijke arbeidsongeschiktheid van de stagiair wordt niet vergoed. Definitieve arbeidsongeschiktheid daarentegen wordt wel vergoed.

⁹² Zij moet deze arbeidsongevallenverzekering afsluiten bij dezelfde verzekeraar als deze voor het niet-gesubsidieerd personeel van de school, cfr. 'Eenheid van verzekering', Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971

7. Financiële aspecten

7.1. Stagiair

7.1.1. Bezoldiging

Een stage is per definitie **niet bezoldigd**.⁹³ Er is geen loon mogelijk, noch in geld noch in natura.

“Vrijgevheden” van de stagegever ten aanzien van de stagiair zijn enkel mogelijk indien de **gewone werknemers** deze vrijgevheden ook krijgen. Een stagegever kan de stagiair bijgevolg een bonus geven als ook de gewone werknemers dezelfde bonus krijgen.

7.1.2. Onkosten⁹⁴

Onkosten die uit de stage voortvloeien (meestal verplaatsingskosten) mogen worden **vergoed** door de stagegever.

Indien de stagiair zelf kosten moet dragen, dan dient dit in de stageovereenkomst te worden bepaald. De school zal er in dat geval over waken, onder meer door de keuze van de stageplaats, dat deze kosten **beheersbaar** blijven voor de stagiair.

7.2. Stagebegeleider⁹⁵

Alle onkosten van de stagebegeleider die het gevolg zijn van de stagebegeleiding vallen ten laste van de school.⁹⁶ Deze onkosten hebben in hoofdzaak betrekking op telecom- en briefwisselingskosten en vervoerskosten.

Voor de **vervoerskosten** geldt de volgende regeling:

Personeelsleden die in opdracht verplaatsingen maken met hun **eigen wagen, moto of bromfiets**, hebben recht op een kilometervergoeding (de bedragen zijn terug te vinden in de omzendbrief SO/2015/01). Het schoolbestuur kan dit bedrag met maximum 10% verminderen, op voorwaarde dat ze een omniumverzekering heeft afgesloten voor dienstverplaatsingen.

Personeelsleden die in opdracht verplaatsingen maken met het **openbaar vervoer** genieten, bij de inlevering van het vervoerbewijs, de volledige terugbetaling van de erop vermelde bedragen. De verplaatsingen per trein worden terugbetaald aan het tarief van een standaardbiljet tweede klas.

Een **fietsvergoeding** is eveneens voorzien (de bedragen zijn terug te vinden in de omzendbrief SO/2015/01).

De aangehaalde bepalingen gelden niet als het schoolbestuur een gunstiger systeem van kilometervergoeding voor dienstverplaatsingen hanteert.

⁹³ Zij moet deze arbeidsongevallenverzekering afsluiten bij dezelfde verzekeraar als deze voor het niet-gesubsidieerd personeel van de school, cfr. ‘Eenheid van verzekering’, Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971

⁹⁴ Omzendbrief SO/2015/01 “Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4”, paragraaf 3.1.1.

⁹⁵ Persoonlijke beschermingsmiddelen die noodzakelijk zijn tijdens de stagebegeleiding worden door de school voorzien.

⁹⁶ Omzendbrief SO/2015/01 “Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4”, paragraaf 3.1.1.

7.3. School

De school kan **nooit** een vergoeding krijgen van de stagegever of een vergoeding aan de stagegever moeten betalen in ruil voor het tewerkstellen van een stagiair.⁹⁷

⁹⁷ Omzendbrief SO/2015/01 “Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4”, paragraaf 3.1.1.

8. Evaluatie van de stagiair

8.1. Hoe evalueren?

De regelgeving bepaalt dat de manier van evalueren tot de **autonomie** van de school behoort.^{98 99} De school is met andere woorden vrij in de keuze van haar evaluatiesysteem met betrekking tot de stage. De wetgever legt wel een zeer belangrijke voorwaarde op: de **eindverantwoordelijkheid** voor de evaluatie van de stagiair ligt bij de **stagebegeleider** (en niet bij de stagementor).¹⁰⁰ De stagementor maakt bijgevolg geen deel uit van de klassenraad, de stagebegeleider wel.¹⁰¹

De evaluatie van de leerlingenstage gebeurt in constructief overleg met de stagementor. De manier waarop dit gebeurt, is de vrije keuze van de school. Een persoonlijk overleg tussen de stagebegeleider, de stagementor en bij voorkeur ook de leerling maakt hier deel van uit. Van dit overleg is een schriftelijke neerslag nodig.

Uiteraard gelden ook voor stage de normale regels die steeds voor een **kwaliteitsvolle** evaluatie van toepassing zijn.

8.2. Wat evalueren?

De leerplandoelstellingen die binnen de stage aan bod komen, vormen steeds de basis voor de evaluatie van de stage. Het is daarbij sterk aanbevolen dat de stagebegeleider de leerplandoelstellingen omzet naar eenvoudig hanteerbare en duidelijk waarneembare criteria. De resultaten van de observaties worden door de stagebegeleider vertaald in een evaluatie en gerapporteerd aan de leerling en de ouders. Deze manier van werken maakt het mogelijk om leerlingen over de verschillende stageplaatsen heen op een gelijkwaardige manier te evalueren.

Het gewicht van een bepaalde activiteit/ opdracht moet in verhouding staan tot het belang ervan binnen de stage. Dit geldt in het bijzonder voor het bijhouden van de administratie en het maken van verslagen. In studierichtingen waar de schriftelijke communicatie geen deel uitmaakt van het beroep is het aangewezen eenvoudig hanteerbare sjablonen te gebruiken en het schriftelijke rapporteren niet te laten overheersen in de evaluatie.

Uiteraard **kunnen** andere vakken (bv. PAV, Nederlands ...) dan stage de stage(plaats) functioneel aangrijpen om leerplangerichte opdrachten te laten uitvoeren. De evaluatie daarvan wordt dan ondergebracht in het vak dat de opdracht geeft en niet in de stage.

⁹⁸ De manier van evalueren van de stage moet natuurlijk volledig passen binnen de visie op leren die de school hanteert. Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 1: "Deze omzendbrief doet, gezien de pedagogische vrijheid van de onderwijsinrichters, geen uitspraak over de pedagogisch-didactische invulling van leerlingenstage, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing."

⁹⁹ Omzendbrief SO 64 "Structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs, paragraaf 10.1.1. "De concipiëring van de evaluatiecriteria, zoals de eventuele organisatie van examens of proeven tijdens en/of op het einde van het schooljaar, vormt een aangelegenheid waarvoor niet de overheid doch wel de schoolbesturen van het onderwijs bevoegd zijn."

¹⁰⁰ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.1.1.: "De evaluatie van de leerlingenstage gebeurt in constructief overleg met de stagementor, maar de eindverantwoordelijkheid voor de stagebeoordeling ligt bij de stagebegeleider." "

¹⁰¹ Omzendbrief SO 64 "Structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs", paragraaf 8.

Stage kan, vanuit juridisch oogpunt, deel uitmaken van de **geïntegreerde proef**. Om verwarring en dubbele evaluaties te vermijden, wordt sterk aanbevolen om de stage niet in de geïntegreerde proef op te nemen.¹⁰²

8.3. Rapporteren van de stage

Ongeacht of de doelstellingen stage opgenomen zijn in een apart leerplan of afgeleid worden uit een geïntegreerd leerplan, de manier van rapporteren (stage opnemen als een apart vak op het rapport of stage opnemen als een onderdeel van een groter geheel aan praktijk- en technische vakken op het rapport of...) behoort steeds tot de autonomie van de school en maakt deel uit van de schoolvisie op stage.

Voor welke manier van rapporteren de school ook kiest, altijd is het van groot belang dat de school voldoende en duidelijke informatie geeft over de prestaties van de leerling met betrekking tot de stage, indien nodig gekoppeld aan een gerichte remediëring, adviezen...

8.4. Stage als element in de delibererende klassenraad^{103 104}

Stage vormt een **belangrijk** element in de overwegingen die de klassenraad maakt bij het attesteren van een leerling¹⁰⁵. Stage op zich kan nooit als uitsluitingscriterium worden beschouwd, maar zeker in een eindjaar vormt de stage een zeer belangrijk element in de motivatie van een attestering. In een vijfde jaar daarentegen kan de klassenraad een eventueel tekort aangrijpen om een gerichte remediëring uit te werken om zo in het zesde jaar de leerling toch in voldoende mate het leerplan te laten realiseren.

Uiteraard geldt bij een deliberatie steeds **de algemene regel**: “Hoe zwaarder de beslissing van de klassenraad, hoe omstandiger de motivatie”. Met betrekking tot de stage betekent dit dat de school moet kunnen aantonen dat er voldoende observaties en begeleidingen zijn, er voldoende feedback en remediëring is geweest, er objectieve evaluatiecriteria werden gehanteerd ...

¹⁰² Zie ook visietekst “Geïntegreerde Proef”.

¹⁰³ Zie ook 8.1 “Hoe evalueren?” voor de samenstelling van de klassenraad.

¹⁰⁴ Zie ook 3.3.2 “Deliberatie”.

¹⁰⁵ Elementen die een rol spelen bij het attesteren, zijn onder meer: evaluatiegegevens, ondersteuning door de begeleidende klassenraad, leerlingendossier en de schoolloopbaan...

9. Jaarlijkse reflectie over de organisatie van de stage

Vanuit een **interne kwaliteitszorg** is het belangrijk dat de school jaarlijks stilstaat bij en reflecteert over hoe de stage wordt georganiseerd. Het is aangewezen dat bij de reflectie rekening wordt gehouden met de input van de stagementoren en de leerlingen. **Concreet** kan deze reflectie bestaan uit de volgende vragen:

Voldoet de **kwaliteit van de stageplaatsen**? Belangrijke elementen in deze vraag zijn:

- Zijn de afgesproken stageactiviteiten, conform de stageactiviteitenlijst, effectief gerealiseerd?
- Wat is de kwaliteit van de begeleiding door de stagementor?
- Wat is de kwaliteit van de feedback door de stagementor?
- Hoe verloopt de communicatie van de stagegever / stagementor met de school / stagebegeleider?
- Hoe wordt de stagiair op de stageplaats onthaald?
- Leeft de stagegever de wettelijke verplichtingen na?
- ..

Is het nodig om de **organisatie van de stage** aan te passen? Belangrijke elementen in deze vraag zijn:

- Is het nodig de stagedocumenten aan te passen?
- Is de stageplanning nog steeds optimaal?
- Verloopt de stagebegeleiding vlot?
- Zijn de aangewende uren stagebegeleiding toereikend rekening houdend met de verwachte leerlingengroep volgend schooljaar?
- Is de visie van de school op stage nog actueel?
- Voldoet het evaluatiesysteem?
- ...

Is de **regelgeving** gewijzigd waardoor er aanpassingen nodig zijn?

- ...

10. Aandachtspunten voor de stagegever

10.1. Onthaal

De wet- en regelgeving^{106 107} zet ook een aantal richtlijnen uit inzake onthaal en begeleiding van de stagiair op de werkplek. Vooraleer de stagiair effectief aan de slag gaat, neemt de stagegever de nodige maatregelen hiertoe met het oog op een vlotte integratie in de werkomgeving én zorgt hij/zij ervoor dat de stagiair in staat is zijn leerlingenstage naar behoren uit te oefenen¹⁰⁸. Stapsgewijs betekent dit dat:

- 1) de stagegever aan de school de resultaten van de risicoanalyses doorgeeft;
- 2) er nagegaan wordt of er sprake is van een nieuw risico waarvoor nog geen voorafgaande gezondheidsbeoordeling is gebeurd en zo ja, dit wordt uitgevoerd, hetzij door de interne of externe dienst voor preventie op het werk van de stagegever, hetzij door de externe dienst voor preventie en bescherming van de school;
- 3) de leerling-stagiair op de werkplaats wordt onthaald door de stagegever en onder meer de werkpostfiche overlopen wordt.

Bovendien moet de stagegever, indien dit blijkt uit de werkpostfiche en de resultaten van de risicoanalyse, gratis **persoonlijke beschermingsmiddelen** (bv. handschoenen, helm, oorbeschermers,...) ter beschikking stellen om de stagiair te beschermen tegen bepaalde risico's. De stagegever is tevens verplicht deze beschermingsmiddelen te onderhouden en het consequent gebruik ervan te verplichten. De stagiair van zijn kant is verplicht de persoonlijke beschermingsmiddelen te gebruiken volgens de informatie en voorschriften die ze van de stagegever ontvingen.¹⁰⁹

10.2. Sociale documenten

Een werkgever is verplicht om een aantal sociale documenten bij te houden en te bewaren zoals het personeelsregister, een individuele rekening, in bepaalde sectoren waaronder tuinbouw en horeca een aanwezigheidsregister... Stagiairs moeten **verplicht** opgenomen zijn in het personeelsregister en, in bepaalde sectoren, het aanwezigheidsregister.¹¹⁰

Voor stages van minder dan 60 dagen moet er geen DIMONA-aangifte¹¹¹ gebeuren.^{112 113}

¹⁰⁶ De wet van 4/8/1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk: cf. KB van 21/09/2004 betreffende de bescherming van stagiairs

¹⁰⁷ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.2.1. Welzijnswetgeving voor leerlingenstages

¹⁰⁸ Zie ook de checklist kwaliteitsvolle begeleiding als bijlage deze brochure.

¹⁰⁹ Zie in dit verband ook 3.7.2. "Werkkledij en persoonlijke beschermingsmiddelen"

¹¹⁰ <http://meta.fgov.be/defaultTab.aspx?id=400> (30 juni 2017) "Statuut leerling stagiair"

¹¹¹ https://www.socialsecurity.be/site_nl/employer/applics/dimona_new/general/who.htm (30 juni 2017), <http://meta.fgov.be/defaultTab.aspx?id=400> (30 juni 2017) "Statuut leerling stagiair". De Dimona (Déclaration Immédiate/Onmiddellijke Aangifte) is het elektronische bericht waarmee de werkgever iedere indienstreding en uitdiensttreding van een werknemer aangeeft bij de RSZ of de RSZPPO. De Dimona-aangifte is verplicht voor alle werkgevers uit de publieke en de private sector.

¹¹² Om een Dimona-aangifte te vermijden en zo de schijn van een arbeidsovereenkomst tegen te gaan, wordt aangeraden om geen stages van meer dan 60 dagen bij dezelfde werkgever te organiseren.

¹¹³ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.3.1: "Het is aangewezen om een kopie van de schriftelijke stageovereenkomst bij te hebben op de plaats van tewerkstelling (hetzij door de leerling, hetzij door de werkgever). Dit vergemakkelijkt het werk van de sociaal inspecteurs en er hoeft dan ook geen controle in de school door te gaan."

10.3. Arbeidsreglement¹¹⁴

Het arbeidsreglement van de stagegever geldt ook voor stagiairs in zoverre deze bepalingen voor de stagiairs **relevant** zijn (bepalingen in verband met de betaling van het loon, gunstiger opzeggingstermijnen,... zijn bijvoorbeeld niet van toepassing).

Sommige stagegevers hanteren een arbeidsreglement dat is **aangepast** aan de stagiairs. Dit kan aangezien de wet de mogelijkheid biedt om een afzonderlijk arbeidsreglement op te maken voor de verschillende categorieën van werknemers of voor de verschillende afdelingen van de onderneming.

Bij het **onthaal** van de stagiair in de onderneming dient de stagegever de stagiair kennis te laten nemen van het arbeidsreglement.

10.4. Collectieve arbeidsovereenkomsten en paritaire comités¹¹⁵

"Collectieve arbeidsovereenkomsten" zijn akkoorden die worden gesloten tussen de sociale partners (werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers), waarin de individuele en collectieve arbeidsbetrekkingen tussen werkgevers en werknemers in de ondernemingen of in een bedrijfstak worden vastgesteld.

In beginsel is de wetgeving inzake collectieve arbeidsovereenkomsten en paritaire comités ook op stagiairs van toepassing. De toepasselijkheid van een collectieve arbeidsovereenkomst zelf hangt evenwel af van het toepassingsgebied van de betrokken overeenkomst en de daarin geregelde materie(s) en dient bijgevolg van geval tot geval bekeken te worden.

Wanneer er bijvoorbeeld uitdrukkelijk sprake is van "werknemers tewerkgesteld onder arbeidsovereenkomst", dan geldt dit niet voor leerlingen die aan leerlingenstage doen. Een overeenkomst tot leerlingenstage is immers géén arbeidsovereenkomst.

Collectieve arbeidsovereenkomsten die betrekking hebben op **arbeidsvoorwaarden** (bv. bijkomende beschermingsmaatregelen) kunnen daarentegen wel van belang zijn voor alle leerlingen die aan leerlingenstage doen, aangezien hun arbeid in gelijkaardige omstandigheden verricht wordt als de gewone werknemers.

¹¹⁴ <http://meta.fgov.be/defaultTab.aspx?id=400> (30 juni 2017) "Statuut leerling stagiair

¹¹⁵ Omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4", paragraaf 3.1.1.